

PMK. I.

880

MEUCYESTI PAL ERDELY HARMAS JAJUA

1858.

ERDELY S' EGESZ MAGYAR NÉP
egymás után tsak hamar hamar érkezett
HARMAS JAJJA
S' SIRALMA.

Mellyel e' KET keferedett HAZAT, amaz halhatatlan emlékezetű
HAROM FEJEDELMI EMBEREKNEK,
néhai

NAGY RAKOCI GYÖRGYNEK,
Erdély Országának Fejedelmének, Magyar Ország fok Réfizeinek Urá-
nak, és Székelyek Íspánnyának, 1649-ben, az Ellő Honak
vagy Januariusnak 10-dik napján;

Es az után tsak hamar, az ő Nāga igen nagy reménfégű kedves Fiának,
kiben az egész igaz Magyar Haza fiak meg-nyugod-
tak, és igen meg-vidultak vala,
néhai

RAKOCI SIGMONDNAK,
1652-ben, a' Negyedik Honak vagy Aprilisnek
28-dik napján.

Ennek-felette az előtt 1648-ben, Harmadik Hónak, vagy Martiusnak 29-dik
napján, tiska példája, kegyes és istenfelő
néhai öreg

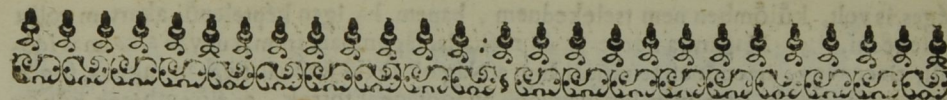
GROF BETLEN ISTVANNAK,
Gyula-Fejérvári mulando Fris Házoktul, a' Sirban
meg-indítáforkor
SIRATTA S' SIRATTATTA

MEDGYESI PAL.

V A R A D O N,
Nyomtattatott SZENCI ABRAHAM által, M. D. LIII.

Fényes és Méltóságos Fejedelemnek,

RAKOCI GYÖRGY NEK,

Erdély Országának Fejedelmének, Magyar-ország Részeinek Urá-
nak, és Székelyek Ispányának, &c. Nekem kegyelmes
Uramnak.

*Kegyelemben, és minden lelki ajándékokban, kiváltképpen az Isteni igazsághoz,
eleitől fogván való buzgóságában bővölködést kívánok Istenről,
és az Ur Jესus Christustól.*

Azt a helyet *, melyen Joseph, az ő atyának testével temetni indultában meg-állas-
podot vala, (mellyet *Arád tisztájának* nevez a' Sz. Lélek,) annak a' földnek lakosla
Abel Mitzraimnak, az az, *Egyptus Siralmának* nevezé, azért, mert ott Joseph s' az ő atya-
fiai, és az egész véle lévő nagy sokaság, melly *Egyptusból* a' testel kélésében ki-jött va-
la, felelte igen nagy és kegyelmes írással íraták, a' szent Patriarchát Jacobot, *heted egész napig*.
Nékünk is, KEGYELMES URAM, Gyula Fejér-Várat, a' Nágod Fejedelmi Székinek
helyét, a' bölts itilletű Isten, MAGYAROK SIRALMAVA töte vala, az el-múlt
1648, 1652 esztendőkből: a' mellyekben két igen szűkléges el-esett édes Orzlo-
pinkat, b. e. Kegyelmes Urunkat, Fényességes RAKOCI GYÖRGYÖT, Nágod
szerelmes Atyát, és halhatatlan emlékezetű édes Ősét RAKOCI SIGMONDOT,
kikhez méltán adhattuk a' harmadikat, istenfélő, kegyes életű, meg-élemedet öreg
GROF BETLEN ISTVANT, nagy kegyelmezzel íratók, jaigatók. Melyhez ké-
pest-is neveztem én, e' *Három Predikációimat*, ERDELY S' MAGYAR NEP HAR-
MAS JAJJANAK SIRALMANAK. Nem szűklég ezt ennékem egytsepnyre is
mutogatnom, mert az idő és az állapotok magokkal hordozzák ennek bizonylágát, s' ha
igen akarnók is nem hadgyák feledékenyiségben menni nálunk, annyival is inkább idve-
zült RAKOCI SIGMOND Uram ő Nága részéről. Nem tselekedhetem, hogy én
ezt, mind alázatos háládatosságból, s' mind kiváltképpen a' sok felé terjedhető s' szol-
gálható hasznokért, a' menyire írás által lehet, örök emlékezetben ne hadnám. Nágod
méltóságos nevének tetszet, más mindenek felet ajánlanom: 1. Magára Nágodra te-
kintve, kit Isten hasonlo Fejedelmi méltóságban helyeztetett, s' meg penig ezek helyé-
ben. Nágod is *procuralta* tette nagyobb részént ez Utolsó *Ístetsegeket*. 2. E' Christusból
ki-múlt nagy MELTOSAGOKRA nézve is. Mert ki volt idvezült Kéglis Urunk, s' Fejedel-
münk, Fényes RAKOCI GYÖRGY Nágod szerelmes édes Atya, ki Nágodat mind
nemzette, s' mind istenessen, idveffégesen és fényessen nevelte, szintén a' Fejedelmi
méltóságig; melyben is hatta igaz *Successorul*. A' meg-íratathatlan méltóságos RA-
KOCI SIGMOND penig, Nágodnak kíváncos edgyeden egy Test-vér Őse, kívül
egy sön kenyéren nevedet, egy gondviseles, szorga matolság, egy tanás, egy igazga-
las alatt, azon egy reménfégre. Melyhez képest nem csak illendő, hanem ugyan szűk-
[* *Mos. 1. k. 30. r. 10. 11. v.*]

féges is volt, különben nem tselekednem, hanem ha igen képtelenül akartam volna tselekedni. 3. Magamra nézve is, ki méltatlanságomban, immár ugyan alkalmas időtől, tizenégy, tizenöt esztendő óta fogva Nágok Lelki szolgálatyában vagyok foglaltos: Kikhez is Isten után leg nagyobb buzgóssággal forrok, és élő emberek között leg fellyebb- való kötelességemet elmérem s' vallom. Lássa olly kegyelmességgel Nágod, a' minéművel halgatta, midőn élő nyelvel prédikálóam ezeket: és az én igaz, s' szín nélkül való alázatos indulatomat Nágtokhoz, méltoztassék esmérni Nágod.

Kegyelmes Uram, Nágod enyhítette meg nekünk e' JAJJAINKAT; s' ez után is a' SIRALMAKAT, a' könnyhullatásokat. Nágod törölheti el meg-keseredett Nemzetünknek szeméről: Mindenek felett e' Christusban el-költözött Szerelmes LELKEINEK, minden féle jofizágos tselekedeteknek, kiváltképpen Istenhez való buzgoságos szereteteknek, virágzó kegyes voltoknak, és minden jó példájoknak fegyhetlen követésével. Mellyre a' jó Isten, külső belső minden szükségés jó eszközök, utak és modok által segélje reá is Nágodat. Es jövőendőben Nágodban is, a' Nágod kedves MARADEKINAK, nevezet szerént, mostani Szerelmes FIANK, Méltóságos RAKOCI FERENCZNEK, (kinek, Nágod jövőendő Successorául választását, s' abban már meg-is erőssítetél, meg-engedte a' nagyirgalmu Ur Isten Nágodnak, s' minékünk is szívbéli nagy örömeinkre érhetünk) adja élőveü szemlélnie, s' követő például szüntelen előtök viselni. Amen! Amen! Sáros Patakon, az Első Hónak 25-dik napján, 1653-ben.

Nágodnak alázatos igaz hívségű Szolgája s' Híve,

MEDGYESI PAL,

ERDELY

ERDELY S' EGESZ MAGYAR NÉP,

egymás után tsak hamar hamar érkezett

HARMAS JAJJA S' SIRALMA. ELSŐ PREDIKACIO.

Mellytétetett az Első holnapnak Januariusnak 10-dik nap. 1649-ből Fejérvárat, a' néhai Fényes Fejedelmnek, NAGY RAKOCI GYÖRGYNEK, Erdély Országának Fejedelmének, Magyar Ország jó Részeinek Urának, és Székelyek Ispánnjának, Teste felett, ki el-nyugott az Urban Fejérvárat 11 8bris, 1648-ben, Eletének 55-dik, Fejedelemségének pedig 18-dik esztendejében; el-temetett ugyan Fejérvárat, az öreg Templumban, 10dik Januarii, 1649-ben.

K E Z D Ő D E S.

Zomoruságos utolsó szolgálatomat, Idvezült KEGYELMES URAMNAK el-hervadt hideg tetemi felett (mellyet oh hogy éreink illy hamar!) siralmanné vagy vigasztaláson kezdjem, MELTOSAGOS HALGATO GYŰLEKEZET, sokat hantam vettem elmémbe, s' még most is alig tudom, mellyiket választaszam. Vigasztalásra hajlanék inkább, tudván hogy az Istennek lelke is vigasztalásnak borát parantsol adni a' keserűséggel illetteknek; tsak hogy felhettek hogy úgy ne járjak, mint a' vigyázatlan Orvosok, kik a' betegségek minden állapotit meg nem értvén, s' a' beteg testet a' tisztuláshoz eleve el nem készítvén, orvosságot adnak hamarjában bé: s' meg esik az nem egyszer, hogy a' nyavalyás beteget, nem meg-könyöbrik, hanem kétszerté nagyobb beteglegben ejtik. En is először jó fundamentumot nem vetvén, né talám vigasztalni akarván (a' kezdetben lehetne ugyan valami) de mikor az enyhítés leg szükségesebb lenne, úgy mint a' végben, a'kor egyeledhetnénk leg nagyobb keserűségben. A' szomorétástul is pedig idegen vagyok, mert szomorúsághoz

Péld. 317

62

A s

sághoz

sághoz szomorúságot adni, kegyetlenségnek alérom. Közép utat kellene azért tartanom: elegetlen a' bánatos és a' szontokat láthatóan meg-érvő meg emészto keferűségnek nyilaival oh nagy Isten! ugyan által szegedődt szegény sziveket-is vigasztalásnak olajával kellene enyhitenem: azokat-is, kiknek illy meg betsülhetetlen káron fejek sem fáj, méltos' bizonyal igen méltó siralmunk bőféges okainak szem eleiben adásával, ha meg nem szomoréthatnom, avagy csak gondolkodóban jutatnom. Mert valahová gondolkodtál, szegény E R D E L Y, s' szintén el-fogyandó marokni M A G Y A R N E P, de valóban csak siralmas napot virrasztva az igaz ítéletű Isten read! Egytseppnyire se tsudáljuk, mikor Dávidnak s' az ő Népének ama' Tzikiagi nagy siralmokat olvassuk; melly olly nagy volt (azt mondja a' Sz. Lélek,) hogy immár nem vala erejek a' sirásra, mert míg az Philisteusok mustorájokra járanak, az átkozott Amalekiták meg-űték othon Városokat, és azt fel-égetvén, Felefégeket, gyermekjeket s' mindeneket egy láb big rabfagra vivék. Tenéked, keferű változások alatt nyegő nyomorult Haza, talám nem-is fontolod, Fejed ékes koronája eset-el; főt a' kifaját, édes fejed vala a' vagy on oda! Hogy Dávid az Israel Királyának Saulnak, a' harczon el-efesét meg-étté, nem vala ugyan el-rejtve tőle, hogy Iste azt a' Királyt meg-verette, s' neki-is halálos gyűlöője volt az mindenkor; még-is keferű zokogással mint meg-síratá, s' az egész Israellel-is mint meg-síratatá meg-vagy on erről a' siralmas enek mind ez napig: Oh Israelnek ékefsége (ugy mond:) a' te magas helyeiden a' le-vágattattak: miképpen hullottanak el az erőssék! Meg ne mondjátok Gathban, ne örüllyenek a' Philisteusoknak leányi: mert ott hányattatott el az erősséknek paissok. Saul és Jonathán szerelmetesek az halálban is nem választattak el egymástul! Israelnek leányi, sirjatok a' Saulon, ki titeket selyem ruhával ruház vala! Mert tudta azt a' Dávid, melly szomorú állapotokat szoktak a' nagy embereknek halálok által való változások magokkal hozni. Melly nagy reménfeggel jöve által Josuea' néppel a' fok sanyaru bujdofásból Canahán földére: jól-is kezdet vala egy elsőben az állapot nekik szolgálni; de nagy hamar mint el-fordula szerentséjek, mert verkezének Isten ellen: meg verék hadjokat s' nagy szégyennel el-futtaták. Akkor ijedet vala meg az Oroszlan szivő Herczeg Josue olly igen, hogy alig tudna l-

Isten

1. Sam.

30.4.

Siral. 5.

v. 16.

2 Sam.

1.19,

Jof 4.5.

6.7.

Isten előtt szollani-is: Ah ah Uram Jehovah mit mondjak, hogy ez esék rajtunk! Bátorfaggal fel-vehetjük mi ezeket a' szókat, reméntelen de igaz érdemünk tzerént rajtunk esett nagy keferűségünkben: Ah ah Uram Jehova mit mondjunk! Sok keferves felelminkben e' te Szolgádnak szerentsés kalauzdodása után által hozál, mikor már csak örülnünk s' nyugodnunk kellene, jaj im mi esék rajtunk! A' felelmes állapotoknak sütső hevsege ellen minket be-fedező zöldellő borostyán Sátorunkat el-vonád, jó nagy Isten fejünk felül!

De im ezentül el-felelkezem fel-tőt czéломrol: meg-szakaszrom beszédemet. Vegyünk elsőben az Istennek elő igéjéből fundamentumot, s' az után szoljunk bár.

Oh igazságos, oh bölts és szabados tselekedetű nagy Ur, nekünk a' Christusban szerelmes édes Atyánk; kegyelmezz-meg a' te népednek mert verkezünk te ellened. Illesd meg a' te jó Lelkoddal lelkeinket, hogy a' te kezdednek szomorúilletés alatt, vakmerőségben se esünk, semmire a' vagy csak kistsinyre tartván az őrét: el se tsüggedjünk felettebb, mintha idegen dolog eset volna rajtunk. Hanem mind a' földig magunkat meg-alázzván, tenéked igazságot, magunknak orca pirulást tulajdonítsunk. Azonban a' rajtunk esett nagy keferűség alatt is szivet s' reménfegyet vehetünk, a' te irgalmas meg-segítéssé, s' a' rajtunk lévő nehéz probának, idejében örömmel elegyedése édesétése felől. A' melly végre, áld meg Uram mostan-is szent Igédnek szolgáltatását: Legyen az mi bennünk, életnek illaja, életre! Amen!

A' F E - L V Ő T T I G E K .

Sidok X I R é z é b ű l .

32 dik v. Es mit szollok többet? mert nem volna elég az idő hozzája, ha szólnék Gedéonrol, Barakrol, Samsonrol, Jephtheról, Dávidrol, samuelrol, és a' Prophetakrol.

33. Kik hiteknek általa Országokat meg-győztenek, igazságot tselekedtenek, az igéreteket el-vőttek oroszlánoknak szájokatté dugták.

34. a' tűznek erejét meg-öltötták, fegyvernek élitől meg-menekedtek, erőtelenségből meg-erősöttek; házalmassák lőttek a' hadban, az idegeneknek táborokat el-furantattak.

35. Az Asz/sonji allatok fel rámadásnak általa, az ő halotjokat megnyerték.

Harom

Három derék dolgokat foglal az Apostol summa szerént, ez Tizeneggyedik hosszú *Caputban*. 1. A' Hitet magyarázza; 2. Meg-csöföli; 3. Sok példákkal világosítja. A' Példákat 3 Rendben állítja: az 1-ben a' Viz-özön előtt való Atyákét; a' 2-ban az után való két Mosefig; a' 3-ban a' Mosestól fogva való két, a' Birákig; a' 4-ben a' Biráktól fogva való két mind a' Macabaeusokig be-rekesztve. A' fel-vőtt Igékbeliek e' 4 dik rendre tartoznak; mellyben egy részént örvedetes példák, más részént pedig igen szomorúak és szörnyek foglaltatnak: az én Textusomban az örvedetesek vannak. Alkalmatossága ez Tanításának, a' felső 10-dik részben a' 19-dik versben való *intése*, holott a' hitben való alhatatosságra inté az Apostol a' Sidó kérésztényeket. Vége avagy *Czélja*, hogy értek a' Sidók, hogy a' hitről való tudomány nem új, hanem közönséges, melly világ kezdetitől fogva tudokra volt minden szent Atyáknak, s' meg is tartották azt; mint a' melly által teczettenek Istennek, s' igazultak meg ő előtt. Mellyhez képest ők is (a' Sidók) ugy lehetnek csak az Atyáknak igaz tulajdon Fiai maradéki, ha azok hitnek követői léendének.

Kestőre kell leg főképpen ez Igékben vigyáznunk.

Előben, arra a' *modra* avagy *formara*, mellyet tart az Apostol, a' Példáknak Harmadik Rendből a' Negyedikre való által menetelb.

Másodszor, Az Elő számlált példákra. Mellyekben ezekre tart számot: 1. a' Személyekre, 2. azoknak tselekedetekre, 3. tselekedeteknek eszközére, melly által tselekedtenek, melly a' Hitek volt.

Es mit szollok többet? mert nem volna elég az idő hozzája. Itt mégyn által az Apostol a' Példáknak negyedik rendere, de nem a' szerént mint e' kédig, hanem más új formán; az az, nem egymás után már, egyikét előben, s' azt el-vegezvén, megint a' másikat; hanem csak egy néhány kiváltképpen valokat egy *tsomóban*. Azert hogy 1. időből hozzá, meg ne fogyatkozzék, mint ezt nyilván ki is mondja, mert nem volna elég az idő hozzá. 2. hogy belzéde feletőbb fokra ne terjedjen. 3. hogy azon egy formán való szó járás unadalmat ne szerezzen. E' Helynek vagy Czikkelynek Tanulágát tudva hagyom el; felvén én is hogy időből meg ne fogyatkozzam; a' mi a' Példákat illeti, arról már így szoll:

Ha szol

Ha szolnék Gedeonról, Barachról, Sámsonról, Jephthéről, &c. Három rendbeli személyeknek példajokat hozza be: Birákét, Királyokét, Prophetákét; Négy Birakat említi, nem tartván számot az idő szerént való rendre, a' mikor éltenek, ki elébb s' ki utolb. Ezek pedig azok: Gideon, Barach, Sámson, Jephthé. A' Királyok között, csak Dávidot nevezi meg; a' Propheták között pedig, Samuelt, kit a' Birák közé is számlalhatni: a' többiről csak közönséggel tévén emlékeztet. Holott azt vegyük észünkben, hogy ezek alatt, a' többit is közönséggel érteti, csak hogy már az időből is ki fogyna, ha azokat főről fokra elő számlálná.

A' mi ezeknek Tselekedeteket illeti, azokban szám szerént Tízet számlál elő.

Elő, Országokat győztenek.) Ezt tselekedték, Josue, a' Birák, és Dávid; kik a' Cananaeusoknak, Philisteusoknak, Idumaeusoknak, Hammonitáknak, Moabitáknak országokat meg-bírták; s' többek.

Második, Igazságot tselekedtenek.) mind két felét tudnia illik, 1. közönségesen akar kik közé valót, 2. kiváltképpen hadi állapotokban valót; kinek kinek az övét mind két karban megadván s' adatván. Dávidról s' Salamonról mondatik ez leg nevezetesebben. A' mi Dávidot illeti, minémű nagy igazságot tselekedik ő a' pusztában a' Nábál marháival; Saullal, kit két urtal is Isten kezében adót valának, s' még sem ölé-meg s' meg-ölni sem engedé. Salamon is melly jeles igazságot szolgáltatott két tisztátalan aszszoni állatoknak, kik a' meg-nyomott gyermek felet versengenek vala, s' s' többek.

Harmadik, Az ígéretek el-vőtték.) Mit mond? az ígéretek el-vőtték úgy-mond! hogy hogy? mert egy keveset alább, úgy teczik ellenkezőt monda' 49 vsben: Es mind ezek az ígérést nem veték el? Felel. más az az ígérés, mellyen a' Christus testben el-jövele érte ők; s' mások ezek a' mi Textusunk ígéréti, mellyek nem ígérés, hanem ígéretek, leg először is ama' közönségesek a' meg-ígért földről, az után kiváltképpen valok, bizonyos győzelmek, és jó kimenetek felől; minémű a' Dávidé, ki az Ísrael Királyságát és az országot, valamint Isten neki meg-ígéré, el-nyerte; nem álván ellenben ama' teméntelen fok nehézségek, noha néha úgy meg tántorgatták az az ő hitét, hogy volt olly idő, a' mikor habozása közben azt vélte,

B

Samuel

14. 7. Samuel felől, hogy hazudot neki, Solt. 116. 11. v. s' többek.
 e 1. Sam. Negyedik, orofzlánoknak szájokat bé-dugták) mint Samson Thim-
 17. 34. natban mentében d: Dávid Palztorkorában e. Daniel kiváltképpen,
 f Dan. 6. az orofzlánok vermében f. &c.
 g Dan. Eötödik, a tűznek erejét meg-oltották) mint a' Daniel három ba-
 3. 24. rati, Sidrák, Mefák, Abdenago e.
 h Kir. 1. Hatodik, fegyvernek élitől meg-menekedtek) mint Illyés a' Jeza-
 K. 19. 3. belnek fegyvere élitül h. Dávid a' Saulétul i. Elifáus a' Syriai
 i 1. Sam. Királyétul k &c.
 19. 10. k 2. Kir. 6. Hetedik, erőtelenségből meg-erősödtek) mint Dávid, miképpen-
 1 Solt. 6. maga fel-jedzette l. kiváltképpen pedig Ezechias Király m.
 és 32. Nyolczadik, hatalmasokká lőttek az hadban) mint Samgar, ki egy
 m Esa. 39. az ökör ösztönnel hatszáz Philistaeusokat öle-meg n. minémü vala-
 1 v. C. c. Samson-is, ki egy szamar alval ezer Philistaeusokat agyon konyogata o.
 versekből Többek-is voltanak a' Birák között illyenek. Illyen volt Dávid a' pa-
 n Bir. 3. rityával Goliáthon p; asá, s' Josaphat Királyok, amaz a' tizszáz ezer
 31. o Bir. Szeretsenen p; ez pedig amaz nagy sokaságon q.
 15. 15. Kilenczedik, az idegeneknek táborát el-futamatták) mint Gedeon
 p 1. Krö. kürtöléssel a' s'úru sok faskákhoz hasonlo sokaságu Midianitakat r;
 14. 9 10 Illyen volt Elifáus, ki a' Samaria alatt lévő sok Syriáknak táborokra,
 11. 12. tsudálatos ijetséget és rémülést nyere Istentől s. Nagy világ tsu-
 q 1 Krö. dájára Jonathan-is egy fegyver hordozo Inasával tsak másod ma-
 20. 2. gával, meg-üté a' Philistaeusoknak nagy roppant táborokat, és so-
 22. s' rbb v. kat le-vága abban t.
 1 Bir. 7. Tizedik, az Aszszonyi állatok fel-támadásnak általa az ő halotjokat
 12. 22. v f 2 Kir. fel-vótték) Mint ama' Sareptai u; és a' Sunem városbéli x.
 7. 4. s' Ez tselekedetek számláltatnak itt; mellyek tsudálatossak, s' na-
 rbb v. gyobb részént természet ereje felet valok. Vallyon mitsoda nagy
 t Sam. mesterfégek és tudományok volt ez szent embereknek ezekre? Mert
 I. K. 14. emberi erő s' tehetség felet valo dolognak láczik, hogy Josue olly
 7. 14. v. u 1 Kir. kevés idő alatt 31 Cananeus Királyokat veszte-el, és azoknak földőket
 17. 22. v. x 2 Kir. mind el-foglalá a. Melly hallatlan nagy tsuda lón hogy mikor amaz
 4. 36. őt erős Királyok b Josue ellen fel-támadának, mindjárt hullani és
 a Jos. 12. ugyan le-omlani kezének ez nagy Herczeg előtt c; és a' kik el-sza-
 24. b Jos. 10. ladnak vala, azokra rettenetes nagy kővek hullanak vala alá onnan fe-
 5. lül
 c. 10. v.

lül d; a' kik a' kővektől meg-maradnak vala, azoknak le-vágására a' d 11. v.
 napot és holdat meg-állatá az ég közepin, miglen azokat-is mind le-vá- c 12.
 gatna e. Gondollyátok a' meg-emléter Birákat, Samgart s' az ő ösztö- 13. v.
 nét, Samsont a' Szamar állával, Asat Josaphatot az ő énekekkel; ama'
 rettenetessen neki tűzefedett Babyloniai kemenczét, a' Daniel meg-ehült
 szörnyű Orofzlánit, a' mindeneknél erősb, szomorulágosb halált,
 mellyet-is nemely együgyű Aszszonyi-állatok, hallyátok, mint meg-
 győztenek; s' több számtalan sok e'féleket. Az a' kérdés, illy tsu-
 dálatos, illy hallatlan nagy dolgokat mitsoda nagy böltséggel, mi-
 tsoda erővel vitték a' nagy Istenért e' Sz. Emberek végben? mert
 nyilva ezek minden emberi erőt, mesterféget; sőt nemellyik köz-
 zülők ördögít, a' mi nagyobb Angyalit-is felyül halad? Meg-felel az
 Apostol a' mi textusunkban az 33. vben, és az egész Részben szerén-
 szerte: hit által, hit által, mindeneket hit által, &c. s' ez már a' harma-
 dik és utollos dolog az Igekben.

A' Hiten itt, nem pusztán historiai hitet kell érteni (melly magán
 semmi avagy igen kevés tehető;) sem tsudatévó hitet tsak magát, ha-
 nem meg-igazító és idvezítő hitet. Tsak hogy nem a' menyiben meg-
 igazító, nem ez ő munkájában hozattatik itt bé, s' irattatik le, ha-
 nem közönségsen más czellyairól, dolgairól és tselekedetiről.
 Meg-bizonyítom ezt, 1. a' feltett czelből, mert arról a' Hitről szoll
 itt az Apostol, mellyre inte, ingata a' felső részben a' 10. s' a' 22-ben.
 De az, az idvezítő hit: Hát ez-is mellyről ez 11-dik részben szoll, az.
 2. A' hit itt rágas értelemben véretek, menyiben az Istennek egész igé-
 jére és igéretire ki-terjed. Tehát annyiban-is, menyire a' bün-bo-
 tsánát felől valora-is. 3. Az a' hit ez, mellyből az igaz él, fellyebb
 a' 10. r. 39. v-ben; mert mindjárt azt a' hitet veszi ez 11-dik r. elő, s' azt
 magyarázza. De az a' hit, mellyből az igaz él, a' meg-igazító hit a. Rom.
 4. Az a' hit ez, melly által Istennek teczünk (mint a' 6-dik v-ben 1. 16.
 vagyon) mind az ő vele- valo meg-békélésre, noha nem ez 17. v.
 munkájában forog itt elő; mind a' menyiben már meg-békéltettek
 lévő ő véle, igazgattunk s' tartatunk az ő előttre valo tetczésre, uj
 engedelmeségben. De az illyen hit, idvezítő hit. Tehát ez a' hit,
 mellyről ez 11-dik részben szó vagyon, az idvezítő hit. 5. Mind ezek,
 a' kiknek hitek itt ditsértetik, néznek vala amaz igéretre, melly a'
 B 2 Chri-

Christusban ígértetet irgalmasság, a' 39. 40-dik versben. Tehát ez az ő hiték, idvezítő hit. A' következtésnek igaz oka ebben vagyon, hogy az idvezítő hittel meg-ajándékozott emberekben, mind egy *habitus*, valóság, a' históriás hit, és hajelen vagyon a' tudás hit-is (melly el-is válhatik tőle) az idvezítő hittel, egyben szerkesztetés szerént. E' hit által mondatnak a' Szentek hogy a' meg-émlétt nagy dolgokat tselekedték. Ertyük már a' dolgokat, a' mint az Igekből fel-őttük volt; mennyünk a' Tanuságra.

TANUSÁG.

TANUSÁG. Az Istenfelő ember, Istenben Christus által vetett igaz hitivel, mind többet ér, hogy sem mint ez egész világ, sőt az ördögöknek minden seregi, minden ő tehetségeket-ü.

A' példakból ezt eléggé meg-értetek, mi szükség többeket emléteni? De ugyan tellyes regulában-is vagyon ez foglalva a' Sz. Írásbá: Mindenek lehetősége az hívőnek azt mondja vala Idvezetőnk ama' keseredett Izegény atyának b. Ísmét Sz. János: A' mi hitünk a' győzedelem, melly e' világot meg-győzi. De hogyie' Tanuságnak tellyes értelmét, s' hasznát vehessük; vizsgáljuk meg fundamentumból ez hármat:

1. *Mitsoda a' hit?* 2. *Mi dolog lehet az a' hitben, mellyel ily erős és hatalmas?* 3. *Ennek derék igaz okáról-is értekezzünk.*

1. *Mitsoda a' Hit?* Nem szükség itt az Hitet meg-külömböztetnünk; mert csak az elebb állatok meg, hogy az idvezítő Hitrólva-gyon itt a' szó beszéd. Csak értsük meg mitsoda az? A' Hit, avagy hinni itt, közönfoggal az Istent Christusban, vagy ő általa, az ő minden-hato voltában, böltségében, minden tudásában, mindenre elégséges voltában, és a' Christusban való jó akaratjában, meg fogni; és minden ő ígére-téhez, kiváltsképpen a' bűnnek bocsánatja felől valóhoz, mint hatalmas, és Christusban szerelmes Istenünkéhez; erős szív meg-nyugotással ragaszkodni, támaszkodni: hogy mindeneket, valamelyeket az ő Igéjében ígér; legfőképpen, a' bűn bocsánatot és örök életet, nekünk személy szerént meg-adja; sőt már meg-adta, s' el-is vőttük, vagy csak az a' hoz való igaz-ságunkhoz képest, mint az örökéletnek örökségét; vagy egyszer s' mind va-lóságos bírásához képest-is, mint a' bűn bocsánatot, és sok egyebeket. Ezt jól meg-értvén, ugyan innea azé is által láthatni.

2. *Mijével s' miért vagy Mi okon ily erős a' hit, a' nagy hatalmas dol-*

dolgokat *Mijével s' hogy tselekeszi?* Nyilva nem saját maga méltolá-gával, mert semmi nints a' fele; hol'ot egészszén a' hit, meg-fogaf-ban, hozzá kapcsolódásban, hozzá támaszkodásban, ragaszkodásban áll. *Hát mijével?* Azzal a' mit ő fog, a' mihez ragaszkodik. *Mitsoda az?* a' mindenható Isten Christusban, mellyet magájává tévén, űtet vőtte kezében, s' ő vele mivelte mindent. Ollyan azért itt ez aránt a' Hit, mint ama' nagy gyógyító erejű gyűrű, melly által nagy tudá-latos erők mennek végben: s' a' gyűrű felől szokták mondani, hogy tselekedte; noha nem a' gyűrű maga, hanem a' benne lévő drága kő. Vagy mikor valamely purgációs ital, valamely nagy nyavalyát meg-gyógyítani mondatik, azt nem a' rapasztalható külfő nedveségnek kell tulajdonérani, melly magában semmit sem ér, hanem a' belső erőnek a' *spiritusoknak* mellyeknek amaz csak *vehiculuma*, a' mellyben bé-vészik, bé-ílszik. Nem tsuda hát, hogy a' hit olly erős hatal-mas, olly teherős: hogy a' hívőnek (mint Christus állatá) *mindenek lehetősége*; és hogy meg-győzi e' világot, János Apostol montakent. Ez az idvezítő Hit közönfoggal; ez a' mivel s' miért olly erős, olly hatal-mas, hogy minde' világ, tőt minden ördögök, minden ő tehetségekkel-is annyit nem tehetnek. Mennyünk a'

Hasznára. Hatalmas Fel-gerjesztés ez a' Tanuság nekünk, az idve-zető hiten való kapásra, és annak meg-szerzésére. Ha semmi egyéb nem volna-is, csak a' mit e' név magával visel: *Idvezető, vagy idves-ség szerző*, adohit, olly módon tudnia-illik, s' olly értelemmel a' mint meg-magyarázám; szintén elég volna, hogy tellyes egész életünket se szánnok ebben töltöni. Az Istent miénke részi Christusban, s' ugy hozzá kapcsolodtat, hogy soha semmi tőle el nem szakaszthat. Ezen kívül is penig, menyi számtalanok, az ő külfő belső használa-tolsági; hogy nem hiszem hogy a' ki csak az Apostoltul, oda-fel ki adott gyümölsét hallotta értette-is, több nogatást, indérást kívánna az idvezi ő Hitnek hova hamarabb való meg-szerzésére. Csak azt kell azért már tőlem várnorek, hogy ha lehet, mondjam-meg, *mitsoda mesterfoggal és mimodon tehetni szert reja?* Mondok én erre, (menyire az én erőmben leszen) jó utat, igen világos utat, és leg al-tallyab utat; a' mentül értelmesben s' könnyebb módon lehet.

Azt kérdem, honnan avagy mi által vagyon a' Hit? Meg-mond-gya az

g Rom. gya az Apostol ^{10. 14.} hallásból úgy-mond, a' hallás Isten igéjéből. Men-
nyünk elebb, vizsgáljuk-meg, mitsoda az Isten igéje? Két élű tör,
15, 16. azt feleli ugyan Isten Pál ^{Eph. 1.} két élű tör úgy-mond, de lelki, de
13. mennyei. Ezt a' két élű tört vegyük; ez bizonynyal nekünk erre-
h Sid. 4. igen fog szolgálni. Az orvos Doktorok (én-is ilyen tisztben lévén
12. most foglalatoss,) e'féle eszközökkel élnek, mikor tudnia-illik, a'
nyavalya ebben vagy-on, s' egyébként hozzá nem férhetni, hegyes és
éles kést vezetnek, s' azzal szurnak nyilást a' genyetsegre. Hegyes
igen e' tör, kettő az éli: azt fogván azért néki, be-ütik a' testben,
melly a' hegyességével be-hat szintén a' genyetsegre, s' meg-láczik
az ottben levő veszettség: élével tágas utat nyit, mellyen mind a' ge-
nyetség ki-jóhessen, mind az orvótságot inkább be-önthessék: Így
te fogd a' szivednek e' lelki, két élű tört; az Isten igéjének az a' része
ez, melly Törvénynek mondatik; ezzel szurta vala meg Sz. Péter
1 Tsel. 2. ama' három ezereknek szíveket ^{37.}: úld-bé melyen, mert ottben rekedt
meg, amaz igen veszedelmes genyetség, melly meg-rágnás' emeszte-
né a' tsontokat és a' lelket: úgy-mint a' mag d állapotának nem-
érzése, lelki kevélység, és nagy testi bátorság, mintha semmi hi-
joddal nem volnál. Mindgyárt be-kezdesz e' nyomon látni, mint
legy belől, az az, melly nyavalyás szegény bűnös, merő azon rom-
k Rom. lotlág és veszettség. Mert a' törvény által vagy-on a' bűnnek esmérési ^{3. 20. v.},
honnan tükörnek mondatik ^{1 Jak. 1.}. E' nélkül a' be-tekéntes nélkül, soha
13. 25. v. az idvesség csak el sem kezdődhetik. Mert valamint a' felettben lé-
vő, nem tudott jó, nem indéthat senkit magához: így a' meg nem
látot gonosz-is nem nothat, hogy magáról ember szorgalmatos
legyen, mint szabadulhasson-meg attul, mivel mindez ideig mint
semmi, csak úgy tartatik. E' munkáját a' Törvénynek a' Casuisták,
nevezik Bé-ható fénynek. Meg-világosodásnak. Mászodszor a' meczésék is
meg-esnek rajta; s' egyik Meg-győződésnek meczése legyen: melly által
a' bűnőség s' az Isten haragja, izemely szerént rád s' rám szabattatik:
melly nélkül-is amaz első (a' be-szurás melly a' Meg-világosodás) ha-
szontalan. Példának okáért; Mikor a' meg meg nem tért bűnös,
hallja, olvasa, melly nagy vétek legyen a' gyilkosság, a' lopás, a' szom-
batzégés, &c. és melly igen nagy az Istennek haragja ezek ellen;
nevekedik ugyan a' historiai értelemben, de meg semmit avagy igen
keves-

kevesnyire habborodik meg. De ha ez mind kettő személy szerént
rejá szabatik, úgy osztán meg-győződven magában, csak el-iző-
nyodik. Mig Nathan Davidnak, s' Péter ama' három ezereknek, csak
közönfélével s' kerülő beszéddel szollának, eggyik sem veszi vala
magára; de hogy osztán nyakokban kezdék illetni, bezzeg meg-
pösdula a' vér benne, s' meg-dobbana a' lelkek. A' másik vágás, mel-
lyet e' lelki Törnek másik éli tézen, a' Lelki isméreren esik, melly a'
két rendbéli tselekedetek után osztán, fel-serken derekassan, és fe-
lette igen néki habborodik, s' háborét, mert valamenyiféle s' vala-
mint te a' te Lelked ismérétit e'képpen meg-fértegeted, s' sebheter;
ő-is annyiszor, s' szintén a' szerént fert és sebheter-meg tégedet.

Négy tisztet visel ez állapotban a' Lelki isméret: Vádlo vagy Procá-
tor, Bizonyosság, Biro, és Kinzo ellened. Elő vészten téged ortben, minek
utánna a' te bűneidet és az Isten haragját nem csak meg-értetted, ha-
nem már meg-is győződött a' Lelked a' felől, s' mindgyárt hozzád felel,
vádol: No te Isten ellen pártolkodo, tellyes életedben Isten bosszúságára
járo, ő szent Felségével semmit avagy igen keveset gondolo nagy bűnös, nagy
istentelen ember, ahol a' Laistroma, fel-jedzett em minémű szörnyű bűnöket,
hol, mikor, kik előtt, kikkel, &c. tselekedtél, mellyeket hogy már tovább
rejtegethess, nints mod benne, el-tagadni-is lehetetlen. Mit mondgyak a-
zert? siralmas, oh bizony igen siralmas a' sententia, de meg-kell mondanom;
Isten parantsollya, kinek képét viselem: fel-lobbant te ellened az ő rettenetes
haragja, el kell veszned, örök kárhozátra kell menned. Ez meg-lévén,
néki fordul osztán a' maga meg-ismért szegény bűnös embernek,
gyótri, kinozza lelkét, be-tölti őtet szörnyű rettentésekkel, úgy
hogy valahol valami rettentést hall, olvas, mindjárt meg-ujul az ő
félelme, úgy teczik hogy valamenyi fenyegetőzés, veszedelem, po-
kol, kinok, a' szent Irásban emlegetnek, azok mind ő ellene valo
fegyver, s' ő része, ő rejá tartoznak. Innen ejti osztán ki szájából
amaz iszonyatos szókat: oh bár soha ne születtem volna! oh vajha so-
ha nem vétkeztem volna! Jaj nagyobb az én büntetésem, hogy sem mint el-
viselhetném! oh én átkozott teremtetett állat, ezentúl az örök kárhozátra
esem bé! &c. Itt küzdenek meg a' választottak a' kétségben eséssel:
itt silyedeznek Péterrel a' Christus Juhai, el-is silyednének, ha Chri-
stus hirtelen őket kézen nem ragadná, s' ki nem vonná. Így vetile Isten
mind

1. Sam.

12. 5. 7.

E 13.

Tsel. 2.

Mos. 1. K.

4. 13.

Mat. 14.

29. 30.

1 Sam. 2.

6. &c.

mind pokolig, a' kiket ismét fel-vonni s' fel-emelni akar. Ki kell hízem jöni e' nyomásokra a' benn szorult genyertsegek (melly az embernek maga nem esmérse, a' lelki kevelység s' testi bátorság, &c.)

Mivel pedig itt igen könnyen kétségben is eshetnek az ilyenképpen maga meg-ismért, magában meg-győződött, s' igen igen meg-felemltet szegény bűnös Lélek, mint Cain, Saul, Judás, kik siralmasson mind itt veszték a' Vár alatt, *segyvert rántván a' Tömlőcz-tartóval, könnyen belé ereszkednek abban.* Te tanuld-meg most, s' tarts örökké eszedben, a' mit Pál ez Tömlőcz-tartónak (ki-is a' hitre és meg-térésre készítették vala) midőn az, felettébb való ijedtségből fegyverében akarna ereszkedni, nagy fel-fzovával kiált vala: *Meg-lásd semmi gonosz magadnak ne tselekedjél, mert mindnyájan jelen vagyunk:* te e' helyet abban az állapotodban ezt kiált, szegény meg-busult lelkednek: *jelen a' Christus, kezét nyujtva néked, csak hogy a' nagy ijedtségben nem mindjárt vehedd eszedben: keresd t'ak s' ezentúl meg-talállya szegény lelked ötét.* Mellyet hogy el-is erhets, tanuld meg-is a' be-hozott hasonlatosságból.

Az Orvosok midőn a' meg-émlétt állapotban az ő késekkel a' testen szurást akarnak tenni, meg-kenik azt előben balsamumokkal, olajokkal; hogy a' szurás meg ne mérgehedgyek, a' gyógyító elő pedig be-háson, s' benn maradgyon. Te-is azért jó idején kend-meg ama' Gileádbéli balsamummal, melly az Evangeliumi ígéretek, e' lelki törnek begyit és mind két élit. *Hegyit, Christus Urunknak ama' szép kegyes hivo szavaival, Ján. 3. 10. Ugy szerette Isten e' világot, hogy amaz ő egyetlen egy fiát adta érte, hogy valaki hiszen ő benne, el ne vesztessen, hanem örök élete legyen, Mat. 11. 28. Jöjjetek én hozzám mindnyájan, kik meg-fáradtatok és terheltettetek, és én meg-nyugotlaktítek.* Egyik élit e' fele gyönyörűleges lelki ígerekkel: *El. 55. 6. 7. v: Keresétek-meg a' Jehovát míg készen vagyon, hiszitek segitsegül ötét míg közel vagyon. Hadgya el a' gonosz ember az ő utat, és az alnok ferfi az ő gondolatit: és térjen a' Jehovához hogy könyörüljön rajta, és a' mi Istenünkhez, a' ki igen sokat enged. Sam. 2. K. 14. r. a' 14. v: Efsünk kérlek a' Jehova kezében, mert nagyok az ő irgalmasági.* Solt. 130. 7. 8. *Várjad Israel az Urat, mert az Urnál vagyon a' kegyesség, és bőfeges ő nála a' szabadítás. Es ő szabadítja-meg az Israeli minden ő bűneiből.* Siral. 3. 22. v: Minden reggel

meg-

meg-njúl az ő irgalmasági, nagy a' te igaságod. Másik Elének meg-kenésére, szolgállyanak a' te nagy nyavalyás voltod felől való szorgalmatos gondolkodásid, az Evangeliumnak amaz edesleges szavaival, és Istennek Christusban való szerelmetes kegyes voltának szivedben gyakor forgatása; hogy régen eddig a' pokolra nem vetet. Ezeket pedig mind együt s' egyszer s' mind. Mint léfzen a' dolog? Az Elő, eszedben sem veszed melly hirtelen, el-fojlodott szegény lelkedre, s' a' nagy ijedtségnek hevsegeben el-rikkart lelked esmérterre, gyönyörűleges lelki hívós szellőt érkeztet, s' tsudálatossan meg-könyebéti azt. A' Másik azt kezdi meg láttatni szegény el-felemltet s' már valamenyiben meg-pihent bűnös lelkeddel, hogy vagy on ha tsak közönsegeffen-is, Orvosság Christusban: hogy tartozkodjál a' kefében eséstől; ha szintén még semmi kiváltképpen való magadra szabast s' alkalmaztatást nem tehez-is. A' Harmadik, a' gondolatoknak olly erejét adja, hogy meg-járodik a' lelked; és mint amaz *Aaron fejére öntött drága kenet, alá foly a' te belső részzeiden* Solt. 133. s' szivedet lagyitgatni, alázatosá, tanulóvá kezdi tenni: ennek felette 2. ujabban töredelmessé, bánkodová nem a' büntetéstől való felelem miat már annyira, mint azért hogy vétkezett, illy kegyes, és nagy tőrhető Istenedet meg-bántottad: úgy hogy immár nem azon törődöl, nem azon faj a' lelked, hogy majd illyen amollyan büntetés fog rád szállani, hanem hogy illy nagy kegyelmű Istened ellen illyen nagy háladatlanlágban léledzettel. Lásd-meg Zachariásnál 12. r. a' 10. v. melly nagy kiváltképpen való kegyelmességgel igéri ezt Isten az ő Népeknek: *Es ki-öntöm Dávidnak házára, és Jerusalemlakosira, a' kegyelemnek és könyörgésnek lelkét, és én reám tekintenek, kit által vertenek, és sirnak ezen, mint az egyetlen egy szőlőtőn szoktak sirni.* &c. Es így a' kéfében ejtő törvényi vagy törvényről szerzet meg-háborodás, evangeliumi idvesleges, vagy (mint szent Pál szoll) *Isten szerént való bánat-* 2 Cor. 7. 10. tá változik; szintén mint mikor a' vér az embernek orrán igen meg-indul, s' meg nem állathatni; *derivatio*val mástvá való utatétással eret vágván vonnyak-el onnan a' vért; s' a' lesz hogy a' holvégtére veszedelmess' halálos lesz vala a' folyás, onnan olly helyre vonodik az, mellyen mind az az orrán való el áll, s' mind pedig egyszer s' mind egéssegére szolgál a' testnek: Szintén illyen forma változás

C

cük

esik Isten kegyelméből ezen az egyébként kétségben esést szerző törvényi meg-rémülésen. Melly után következik mindjárt az Isten kegyelmének és meg-engedésének hatalmas nagy chezése és szomjuhozása; a'hol a' hit szerzésre meg-szentelt közelebb való eszközökön kapás, s' azokra szer-tétel, és azokkal élés: mellyhez járul ottan, az Urnak békésen és áthatatósággal való várása, *miglen el-jő*, mint *Esaiás* által jelenti ő Sz. Fellege: *A' ki hiszen, nem siet az igen.* Es o'ztán mindezek után érkezik a' kíváncs kegyelem, melly által erőssen meg-petsételtetik a' te lelkednek, hogy immár a' te büneid néked meg-botsáttattak: e' mellé meg mindjárt, lelkednek örövendes rá segéttetése, hogy el-is hidjed azt. *Ihol már a' Hit.* Ez az egész út és *tselekedet*, a' Sz. Irásnak bizonyosságiban, és példában világossan s' bővön taníttatik; mellyeket ujobban elő hordani, az időnek rövidsége nem engedi; *Immár értitek az egész mesteriséget.*

Még kettő volna hátra: 1. *Mint kélyen o'sztán a' Hitet nevelni?* 2. *Mitsoda moddal marasztthatni meg mind végig azt?* De itt-is az Apostollal, *időből meg-fogyatkozom.* Tsak arra kérék, hogy ne halgattad legyen ezeket hijában, kettőt tselekedjél. 1. Ha véled hogy *Hited* vagyon, vizsgál-meg, ha ezen az uton töttél-e szert reá, mert bizonynyal ha nem minden grádus s' mértéki szerént-is, de ezen kellett vened; egyébként tudjad bizonynyal hogy nintsen hited; a' mit penig annak vélnél, tsak képzés az; vagy ha valóságos, tsak ideig való, melly vagy az értelemnek, tudománynak, kedves és gyönyörűséges voltából, vagy az embereknek kedvekből, vagy valami egyéb ilyenből nemzódót. Ha penig Hitet nem találsz benned, vedd elődben ez utat, s' fies légy azon minden igyekezeteddel, süríven könyörögvén: s' el-jő az Isten kegyelmének esője, Hivő Keresztyén né téfzen.

Ketségnélkül így tött volt (hogy immár szomat fordítsam) a' mi Christusban el-alutt K E G Y E L M E S U R U N K-is arra az ő Nagy Hitire szert, mellyel még holta után-is tündöklök s' emlékezetben marad. Valóban hasznát-is vőtte, s' láttatja volt. Melly felől fokra terjedhethetnek ugyan, de az idő-is rövid hozzá, másik az, hogy meg-életében sokszor parantsolt e' felől, s' meg-tiltotta, valóságában győ-

gyönyörködven inkább ennek, hogy nem hirdetésében; noha ugyā nem lehet külföldben, hanem erőszakot kell istenes szemérmetség tennünk; s' ha tsak szűkös-is a' mi tanúságunkra szollanunk az ő Nāga élete felől. Mindeneket tsak *Kettőben* foglalok s' szorítok.

Az *Előt* fundálom amaz Apostoli emlékezetes Gyűlésnek végzésében: *Hitből meg-tisztulnak a' szívek.* Ez *szívnek tisztaságát* vizsgáljuk-meg ottan tsak életében, maga viselésében, társalkodásában és *tselekedetiben* e' mi kegyelmes Urunknak. Holott leg-előben-is néznünk s' tudálnunk adja magát, amaz ő mind ezekben való dicséretes mértékletessége. Jozan eleni, s' nem valami dobba Fejedelem volt: tiszta életében úgy tündöklöt, hogy soha tisztátalan élet felől, még tsak gyanúság sem motskolta meg. Oh nagy rendekben igen ritka jószág! Házaságban isten felő, kegyes, és szemérmetes házas társával, kegyelmes öregbik Afzszonyunkal, házasoknak követés-re való példajokkal, *harmincz három* esztendeig botrányoztatás nélkül élt. Indulatit valóban Fejedelmi módon tudta birni, majd ugyan nagy álmélkodásra: Beszedi betsülletések, emberfégefsek, fontosak, épületesek. Tselekedetiben-is nagy részént meg-mutatta ezeket. Nagy ember betsülherő, nem kevély, gógós: kivel a' leg-szegényb-is beszélhetett vagy szemben vagy suplicatio által. Nē lehetett ugyan minden fogyatkozás nélkül, mint ember; s' tudom hogy ezt igen forgatod-is. De 1. nézd-meg, a' ki ezt tselekszed, te magadat. Te a' tucid közöt, és a' kikkel birsz, mitsodás vagy? gondold-meg ezt, s' könnyebb ítéletet téfesz. 2. Te isten ellen, tudde melly kemény vagy eleitől fogva: ha azért tromfot tromfal útót Isten, igazságosan lótt igen. 3. O'sztán mi nem a' közönséges jához vontodban, sem az Isten meg-bántodásán való busultodban forgacz te e' felét, hanem magad tulajdon hasznod kedveert. 4. Méltan s' igaz törvény szerént eset fokakon a' mi eset. 5. Tinnen magatok a' kik panaszkodtok, voltatok szokszor az okai: mert tisztesség adásék az Isten felő Szolgáknak, de mostan a' Nagy Emberek környül forgolodo Tisztek nagy részént, nem néznek arra, ha jo-e nem-e, valamivel magokat kellethetik, mind meg-mivelik: Ittkinn az emberek között ajánlyák magokat, adják a' rossz huft a' jo lével; Benn hol mi hogy már, törvényes színek alatt magok mutogatnak imide amoda,

hogy egyben-is másban-is ennyi s' amanyi mód vagyon a' kapdosáfra, akár mint esék az: ez ilyenek vétkeztek a' Gondviselőket. *Mos. 1. 18.* Kikre kétszerte nagyobb átká-is száll Istennek. Halládé a' ki ilyen vagy; a' ki a' vakot tévelyegteti, minden néppel átkot mond a' nak Isten: Minden ember az ő vetkes, veszett állapottyában vak; és leg inkább a' Királyok, Fejedelmek; kiknek nem a' magok szemekkel, fülökkel, hanem a' másokéval kell látniok, s' hallaniok: mint a' koldusokat, más vezeti őket, s' veremben-is gyakrabban más ejti. 6. Nem volna hát így senki dítéretre s' jó emlékezetre méltó, ha csak azok kik bűn nélkül vannak, érdemlenék azt. Tulajdon azok-is, kiknek Hitket Isten e' ii-dik egész részben annyira dítéri, s' kövönünk parantsollja, nem voltanak nagy bűnök nélkül. Hogy nem gondold más részről, a' benne való sok jokat, mellyek többet nyomnak. Csak azt soha nem tudnok eléggé meg-hálálni, hogy olly jó időn gondot viselt volt, ki uralkodnak utánna. Egyébként mint volnánk most, a' nélkül-is igen galibás természetű emberek? Szomszéd Lengyel Országának, mostani ho közben való nyavalyás forsa, eléggé meg-murattya.

A' Kegyeségnek tisztiben, mind Közhelyen, mind Magában külön, mint a' szép tisztá arany úgy tündöklött. Magános szakadatlan Könyörgési, s' sürü Biblia olvasási felől, Ti házában nevedet, éjel nappal vele lévő Szolgai, Hivei, ti tegyetek bizonyfágot. Nem érkezhettek soha olly nagy, olly szorgos és fiető dolgai, hogy ezeket nem hogy el-vesztette volna, de csak szokott oráirok is igen ritkán halasztotta el. A' Sz. Könyvet pedig felette nagy figyelmetességgel olvasta, mindenkor meg-jegyezven mellyik hely mitsoda Hit-ágazatunkat erősíti, és kivált-keppen a' mellyeket, köztünk lévő Ellenkezőinknek tévelygések ellen-valorak látot lenni, azokra tartot nagy számot; s' alig hitte hogy valamellyikünket kaphassa, s' itéletünket vehesse felőle. Bizonynal mondom, hogy gyakrabban olly igen találta, hogy álmélkodással kellett hallanunk, s' magunk-is meg-jegyeztük uránna; Ugy-is elméjébe vőtte azokat, hogy ha midőn valamely Hit-ágazat felől szó indult, (indétot-is ő mindgyárt Afztal felet, Szekerben &c. kivált képpen Ellenkező Vallású Emberek jelen-létében,) mindgyárt ugyan egymásra hordta efféle bizony-

zónyságokat. Olly kézfűzet-is szerzet volt ezzel magának, hogy sok helyekre magunknál-is hamarabb ra-emlekezet nem egyszer, kinél vagyon meg-írva. Nem enged sem az idő, sem a' maga tilalma többet szolnom; megyék Közhelyen való kegyességére. Mely szorgalmatosán gyakorlotta az Sz. Gyülekezeteket, mind könyörgések-kor, s' mind midőn Prædicatiók lőttének! Im szintén ii. esztendeje lenne, miulta méltatlanságom szerént Udvari Prédikátorfágban szolgálok, de alig tudom ha jó egészséges állapottyában, helyben léteben, mulatta-e i i-szer-el az isteni közönséges szolgálatot. Még uttyában-is nem volt soha e' nélkül, hanem ha mikor mi nem érkezünk vele lenni. Ha nappalt nem várhatot, éjfelben, három, négy orakor, és estve kétfőn gyertyánál-is meg-kellett annak lenni. De alázatos buzgo, betsületes maga viselése az isteni szolgálat közben, forog leg inkább elmémben. Nagy tisztesség tétel, magának a' porig meg-alázásával jött a' szent Gyülekezetben, még nem-is jutván, olyankor Fejedelmi méltósága eszébe; hanem mint igen meg-vettetet alázatos teremtet állat, Isten előtt (a' mint illik-is) úgy jelent meg. Nagy figyelmetességgel halgatta még csak a' leg kisebb Tanítónak-is tanítását: Nem hallotta senki ő tőle, hogy valamellyiket meg-guggolta volna vékony tanításáért; maga nyilva volt volna itéleti hozzá. Szamadással kellett mulatni Szolgai között, a' ki a' Tanításokon vele együtt jelen nem volt. Az intésekre figyelmező, a' feddésekre töredelmes lelki, az ingatásokra gerjedező, a' vigasztalásokra tapasztalhatolan meg-éledő volt. Nem tudom soha (noha számtalan-szor kedvezés nélkül meg-feddettem, sokszor Ország hallatára-is) hogy szemben szókot volna velem; ámbár a' dorgálás méltatlannak tezet-is előtte. Oh Isten igéje alá való szívbeli nagy meg-holdolás! Mikor énekeltek, első volt, és szép hangos szava a' Gyülekezetet bé-töltötte. A' könyörgéseken könyörgöt, sokszor írva, s' mindenkor áhétatosán. Az Isteni szent tisztelertet, melly nag' buzgósággal oltalmazta, terjesztette! sem költségét, sem elméjét, teste törődését, nem szánta attul. Szollyanak az Egyházak, s' ahhoz adott sok féle drágalatos eszközök: a' sok Ecclesiák, mellyekkel Erdélyben a' mi vallásunkon valók meg-szaporodtanak: Szollyon Magyar Országban szerzett szép meg-eggyezés, s' békefég a' Religio-

ban; a' fok számu viszsza-adott Templumok: a' községnek a' lelki erőszak alol való reméntelen fel-szabadulása; s' a' mind két fele szép szabadság. Mellyeket minden fele fok szép javainak, méltóságos tündés Fejedelemségének, Isten nagy reménységű szerelmes Gyermekinek, s' Istenfelő házas társának kockára vetésével szerzett-meg, Isten után!

Jan. 1. lev. 5. 4. v. A' másodikká megyek már, mellyet fundálok a' szent János Apostolnak ez izavában: *A' győzdelem a' mi hitünk.* Itt is nagy Ur Isten menyti hasznát adta az ő hitinek! Szánt izándékból hagyom-el a' többi; tsak Fejedelemségének bajos tiszti alat való állapotit gondoljuk. Tíz tsudálatos munkáit számlálá az Apostol az eleb a' Hitnek, de nem egy, hanem több szent Istenfelő hivek hitinek. Ez egy fiában Istennek többire mindeniket annak mivolta szerint, fel-találhattuk: *Országokat győzött, igazságot tselekedett, az ígéretek el-vőtte, oroszlanoknak szájakat bé-dugta, a' tűznek erejét meg-oltotta, fegyvernek élőtől meg-menekedett, &c.* mellyeket ő is nyilván maga karjával s' erejével, hanem *Hitivel* tselekedett. Nem értitek néálám mit mondok? Mikor e' Hazának méltóságos Fejedelemségére be-hozattának, még Székiben sem érkezvén, tudgyátoké melly nehéz és igen bajos, melly keserves útközön kellett át-menni! Az után tsak hamar, a' Felső Magyar Országból való nagy erőflekét gondold: bizonyosságot teszen arról a' Tízfa két fele. A' pogányságnak rettenetes dühösséggel való indulatit se feljtsuk, kiváltképpen az 1636 esztendőben valót; Szalontá s' ott való környék, mondhatná ezt meg ha szolhatna. 1639 s' 40-ben pedig szomszéd Vajdának nyughatatlankodása miatt Isten nagy indulatkor, minémű rettenetes nagy Oroszlanoknak dugta-bé szájakat, mitsoda szörnyű nagy tűzeknek erejét oltá akkor is meg; bizony nem erejével (melly semmi nem vala) hanem nagy hitivel! Demindeneknél nagyobbón az utolsó, ez előt negy vagy öt esztendővel, a' mikor a' jelen való nagy veszedelmekben is *hitivel* bizony, (mert nem vala arra való ereje) Országot győzött, lelki testi szabadságot nyert, melyben nyugtzik az olta nyomorult nemzetünk. Mellyekben nagyobb részent fokszor minden emberi tanács, okosság teljességgel úgy meg-fogyatkozott, hogy mindeneknek úgy teczet hogy *oda vagyunk, oda vagyunk*, nem egy-szer. De az Isten, a' kiből e' nagy és igen meg-probált hitű Urunk

hitt,

hitt, kit hittel magához kaptolt volt, úgy vigyázot mindenkor, hogy világ tsudájára, emberi várakozás felett, ditsőséges ki-meneti Isten veszedelmes állapotunknak általa. Mind nagy hitivel vitte ezeket végben, e' jó kegyelmes Urunk. Mellyeknek meg-gondolása Háromfelé szolgált igen figyelmetes elmélkedésre alkalmasítást.

Leg elsőben is teneked, fok veszedelmes változásokon forgo szegény szerentsétlen Haza, E R D E L Y s' egész igaz M A G Y A R N E P, hogy itt meg-bűsülhetetlen nagy kárvallásodról gondolkodgyál, kinek állapotod neha mint a' *Danielé* úgy volt, rettenetes éh Oroszlanok torkában forgottál, (kik voltak azok, jól tudod;) neha megint az Istennek rettenetes haragja gyuladozot fejedén, mint az *Israelen* amaz ő fok pártolkodásiban; neha a' veszedelemnek habjai közt színtén úgy veszekedtél, mint a' Pál társai a' Hajo töréskor, s' hová lőttél volna ennyi romlásban? De veled volt nagy hitű *Danieled*, ki kedveért Isten az oroszlanoknak torkokat bé-dugta; veled volt éretted buzgo, nagy könyöröghető *Mosesed*, ki mindgyárt a' törésre állott; köztéd volt Isten éjel nappal szolgáló *Páloed*: s' világ tsudájára meg-tartott Isten; de immár im mind oda vannak ezek tőled! Oh keserves állapot! oh igen siralmas idők, mellyekre jutánk! Valóban iziben esek fokoknak az el-múlt 1648 esztendő, napkeletnek tudnia-illik, Eszaknak, mellyeknek hasonló képpen fejek ékes Coronája oh el-eser! Hát ti nyomorult s' alig akadt Ecclesiák kik, a' veszedelemnek színtén a' torkában ültök, a' ti Isten után, igaz szabaddito *Othoni* tektől fosztattatok-meg! *Cassai* kis serege Christusnak, oh tsak már-is vallod hiszem valóban e' nagy kár vallásodnak keserűbűvát; s' a' mi keservesb, nem nyilván való ellenségitől, hanem gonosz atyádfiaidtól! Serkeny-fel, oh a' te hányodásra jutott hajodnak fő Kormányosza, Ur Jesus Christus, fedd-meg a' szeleket.

Kegyelmes, már mind Isten mind Őreg Urunk! Nágodra tartozik már idvezült kegyelmes Urunk elő-számlált nagy dolgainak emlékezeti s' haszna. Veszedelmes tengerre szállasz e' napságrul fogva, háborus habokhoz szokatlan hajóval; mellyen *eggyik mélység a' másikat* hja: mellyen onnan is a' honnan nem várnád szelevész ér. Melly ellen nyilván a' Nágod, s' Nágodéinak elméje, s' hatalma (kiváltképpen ez igen el-szállott állapotunkban, mellyben a' látott hallott

Dan. 6. Mos. 2. k. 32. 33 34. r. az 4. k. 11. 17. 14 dik r. Tselek. 27. Ebben az 1648 esztendőben holtanak meg, Ió-rók Tsászár Sultán Ib-rahim; Lengyel Király Vladislaw, Magyar Országi Palatinus Draskovits János, Eöregbik Gross Beilen István, Kornis Sigmund &c.

emberek igen el-kevesedtenek, el-fogytak,) oh nem elég, nem elég!
 Jo idején azért az igaz hitre, ugyan derekas mértékkel, Nágod-is
 szert tegyen, melly által még jo eleve ugy magadhoz kaptsollyad, ez
 kész s' elégedendő oltalmu Istenet Jácobbal, hogy el ne bocsásd ma-
 gadtul, valamig tégedet-is kedved szerint meg nem áld. Meg-is
 igyekezzed ez hitedet azokkal a' kegyességnek tündöklő gyümöl-
 tsivel ékesíteni, mellyekkel idvezült kegyelmes Urunka' Nágod édes
 Attya, e' gonosz Nemzetben ragyagot. S' ez példáját tartsad bár rola
 maradt leg drágább kintsednek, minden külfő javai s' világi józá-
 gi felett. Egyébként soha a' szerentse, e' világ, a' test ugy nem hizel-
 kedhetnek, hogy ez Atyai nagy jo szerentsében részes es örökös le-
 hess. Méltóságos szerelmes édes Anyját Nágod, ki mind lenni s'
 mind jól lenni adott Nágodnak, érdemes nagy betűletben, nagy re-
 ménységű szerelmes Ősét lelki szeretetben, az igaz istenes embereket
 pedig nagy tisztességben tartsa. Az Isten nem szeretőknek társalko-
 dásokat, sőt szolgálattokat-is, (minemű embereknek munkájokat
 Isten nem szokta meg-áldani) meg-veffe Nágod. Kiváltképpen ama-
 kézre ado hizelkedő tsalárdoktul, (minemű embereknek soha sem-
 mi a' Fejedelmi embereknek ártalmasb nem lehet) mag dat mint a'
 rúztól ugy oltalmazza, Kegyelmes Uram! a' kik pedig keresztyéni
 szeretetből, s' igaz hívésből, a' magad tulajdon fogyatkozásit-is
 kedvezetlen, nem másoknak hanem magának Nágodnak értékre
 adgyák, azokat ismérjed leg jobb, igazabb, s' szükségesebb Hivednek.
 Mindenek felett pedig, a' kegyes Anyai tanács, az Atyai szeretet (mel-
 lyek soha Nágodnak gonoszt nem kívánhatnak,) az halálnál-is erős-
 bek legyenek. Nagyságod sziveben.

El-hagyok ezen tul mindenedet. Oh keferűségnek tengere, Ke-
 gyelmes Öregbik Afiszonyunk, Nágodra-is néznek ezek; mellyek
 nagyobb részent Nágodnak inkább vigasztalására, mint sem szomo-
 ruságára valo alkalmatosság, Isten jo voltából, hogy a' jo bölts Isten,
 ilyen istenes férjéről viselt volt Nágodra gondot. Nem mondhatom
 ugyan, hogy keferűségnek okai-is itt bővön nem volnának; mel-
 lyeket halgatásnak burokjával akarok inkább bé-takarni, mint sem
 szűkteltelen, ne mondgyam kegyetlen számlálgatással fészegetni;
 de jussou eszedben Kegyelmes Afiszonyom, hogy az tselekedte ezt,
 a' kit

a' kit nem kérdeheti meg, miért tselekedte. Más az, hogy ő szent Fel-
 sége léfzen már Nágodnak kedves Ferje mindene helyett. Lám bő-
 seges vigasztalás nélkül-is nem hadra ő szent Felsége Nágodat. Sze-
 relmes két méltóságos Fiai töltik még bé a' Nágod örömet, melly
 most a' bölts, hatalmas Isten itéletiből így meg-hibásodot, s' tsonkult.
 Ebrezd-fel azért, ha valaha, mostan az Istennek benned valo ajándékia,
 Hitedet kiváltképpen, mellyel Isten tégedet olly bővön szeretett:
 mellyből-is eddig minden nehéz kiseretiben élél, s' mostan kivált-
 képpen élne parantsol, a' Hitnek Ura. Nem tiéd valósággal, hanem *Sid. 12.*
 miénk a' bánat, kik illy kegyes, istenfélő, illy szerentsess' boldog, és *2.*
 illy szükséges jo Gondviselőnkül fosztattunk-meg. Oh Uram ked-
 vezz, e' Rákoczi Háznak, és ennek kezében az Országot erőssíts-meg!

Tégedet pedig már, oh igyefogyott s' tsak nem el-fogyott sze-
 gény Nemzetünknek jó Fejedelme; nagy gondviselő, nagy hitű, nagy
 kegyességű kegyelmes Urunk: Szemünk ragyago világa, a' melly-
 nél láttunk; fejünk ékes Coronája, mellyel díszekedtünk; Nagy
 szerentsejű, sok áldású édes Dávidunk, kinek árnyékában sokszor
 reménység felett meg-maradtunk: jozan életű, fertelmes és minden-
 gonosz élet gyűlölő, meg-zabolázo kedves Órállonk, kinek tsak
 példája-is sokat épített köztünk; isteni szolgálatban, isteni tiszte-
 letnek terjesztésében buzgo Josiásunk, tovább oh már nem tartoztat-
 hatunk: fényes földi Fejedelemségednek friss palotájából, szomoru
 boltod felé meg-kell inditanunk! A' nagy kegyelmű jo Ur Isten,
 ki már lelketet kezéhez vőtte; testedet-is, sok bajos, gondos ránk
 vigyázásid, gondviselésid után, a' földben, vegye atyai gondviselésé-
 ben, őrizze, fedezgesse, és mind a' fel-támadásig tartsa tse-
 des nyugalomban: a' fel-támadáskor pedig, nekünk-is
 veled egygút, adgyon részt az igazaknak fel-táma-
 sában!

AMEN! AMEN!

D

MASO-

MASODIK PREDIKACIO.

Boldog emlekezetű, eszes, okos, tudos, istenfelő, virágzó
nagy hírű nevű méltóságos néhai

RAKOCI SIGMONDNAK

Teste felett; ki minek utánna Felsőes HENRIETHAT, Felsőes FRI-
DERIKNEK Tsch Ország néhai Királyának, Palatinatuffi Elector
Fejedelemnek, méltóságos királyi Leányát, Isten szerint való házasság tár-
sul magának hozatván, és vele csak három holnapig (oh igen rövid ideig!)
lakhatván, Patakon nagy keserűséggel eltemette volna; az után Maga is
igen hamar, ugymint következendő Februariusnak 4 napján 1652 Foga-
ras várában, e balandóságnak Sátorából, szerelmes Házasság után éjeli
nappali rajta való keserűség közben, a' boldog halhatatlanságra költözött
életének 29-dik elzáródásában. Temetett el Fejérvá-
rati az öreg Egyházban, b. e. idvezült Méltóságos

Anyja melle 38-dik April. 1652-ben.

KEZDET.

Jak. 4.
14.

Változásokkal, oh sok változásokkal elegyes nyomorult rövid
élet! mellynek ha mi kicsiny mézse, tiz annyi a' mérge, ha mi
kis jó iz benne, még jól meg sem kóltolhattad, keserű epével fordul-
fel. Alhatatlan vízi buborék, levegő párah! melly egy kevéssé teczik, s'
meg hamar el-mulik. Mellyhez képest helyeslen ábrázta ki a' regi
bóltis; ki meg-kerdévén, mitsoda ez az élet, semmit nem felelt, ha-
nem magát egy kevéssé mutatta, s' meg el-enyészett: jelenteni akar-
ván, hogy ez élet csak egy kis mutatkozás, s' ottan hamar el-enyészés. Iga-
zán Comædia, mellyben egy kevés idő alatt, nagy hatalmas világi dol-
gok véghez mennek; míg az tart, nagy figyelmeztetéssel s' buzdu-
lással nézi minden, el-mulván, ollyá teczik mintha nem-is lőtt
volna. A' kik az előtt egy kevéssé Királyok, Tsászárok, Szolgák,
Rabok, Koldusok &c valának benne, tekénted hát már most, mind
csak egy forsbéliek. A' Calulest gondoljátok szomorú Hivék! mely
hamar

ELSŐ PREDICACIO.

hamar rendben rakja azokat a' számvető, s' ki egy pénzt, tiz pénzt,
forintot, száz s' ezer forintot térszen benne; vegezvén dolgot, még
jól eszedben sem veheted, hirtelen öszve vonsz azokat: melly álla-
potban, mellyik volta' tiz, a' husz, a' száz, &c. gond, lőt ugyan nem-
is lehet meg-külböztetni.

Az Isten lelke fűhöz hasonlítja ez álhatatlan életünket. A' fű Virág,
melly hamar nő, zöldül, látásra melly ékes, melly kedves illatozárra!
azt mondja Idvezítőnk, hogy még Salamon is nem öltözött olly frissen,
mint egy ezek között, de mint vagyunk dolgok? ha ma vadnak, holnap
el-hirvadnak, el-mulnak. Minden fűvek közt pedig, úgy teczik, ama'
Jonás Tőkszála életünknek illy elegyes változando voltát, leg előb-
ben s' fontosban ábrázza. Nagy hirtelen szakad ez, néki zöldül, terjed,
kedveséggel, mint valami látórral, ez élet nehezéggel ellen, bé-fedezi
bus fejeinket: úgy annyira hogy nagy vigasztalással vigadozunk rajta. A-
zonban az erős Jehova, ki békeséget szerez, és gonoszt terem, mint ma-
ga szoll a' Prophetánál, minek előtte még csak alig kezűnk volna
e gyönyörűségünket, még két, három elzáródást, lőt sokszor csak
annyi számú napokat is nem töltöttünk volna abban; hirtelenséggel
egy nyavalyának sérget terem, s' el-rágattya, nem egy éj, hanem (ha
úgy akarja) egy szem-pillantás alatt, minden örömünknek gyökerét.
Es leg ottan, ama' szív bágyasztó, tsontokat általrágo keserűségek-
nek fűvadásza, s' sűtős hevőse által, bus sziveinket enyhítő minden
örömünknek kedves zöld levél színét, fejünk felül, oh nagy Isten, el-hir-
vasztja, el-vonnyá! Melly sokszor véletlenül, s' váratlanul esvén
rajtunk, nem ohattuk, kedvünk ellen is Jonásokká lézünk; ma-
gunk nehéz törésében, faggatásában, a' mi nagyobb, Istennel pánto-
lodo, hánykodo gondolatokban kell egyelednünk, csak nem meg-
is átkozzuk magunkat, halált kérvén fejünkre, ezt mondván Jonás-
sal: jobb, sokkal jobb meg-halunk mint élnünk! Sőt a' békételen törő-
dés annyira erőt vesznek mi rajtunk, hogy olly órában kérdhetne
a' Mindenható minket is: Avagy jól tsalekezelé, hogy haragszol ez el-
hírvatt tők szálért? Készen azt felelné, ha talán szájunk nem-is, de
szívünk: jól igen is, és mind halálig haragszunk, halálig sirunk, s' a' ko-
porosban is sirva szállunk!

Oh vigasztalásoknak Istene! oh édes Jესusunk! ki a' meg-terhelteket, és
D 2 fárad-

Es. 40.6.
Sol. 103

15.
Mat. 6.
29.

Jon. 4.6.

Es. 45.7.

Jon. 4.8.

v.9.

Mat. 11.
28.

28. fáradtakat, úgy kegyessen hívod hozzád a' meg-könnyebbitésre; keferű báborodásokkal terheltetett, és ugyan meg-fojladott lelkeinknek bõlt, és a' meg-fáradtaknak, a' meg-epedteknek alkalmas enyhítõ szót szólni tudó nyelvvel, melyet a' Jehova adott tenéked, mondj határozó vigasztalást s örömet: Amen!

A' FEL-VÖTT IGE K.

2. Kir. 22-dik r. a' 20-dik v.

Annakokáért im én azt tselekeszem, hogy takarítsál a' te atyáidhoz, és takarítsál a' te koporsóidban békefényben, hogy ne lássák meg a' te szemeid egész azt a' gonoszt, melyet én hozando vagyok e' hely ellen.

TSuda boldogi vadnak a' szent írásnak! Szent Máthe 5-dikben illyeket számlál: Boldogok a' lelki szegények, Boldogok a' sírók, zokogók, Boldogok az éhezők, szomjuhozók, Boldogok a' szidalmaztak, gyaláztatottak, a' kiket minden hamis költésekkel terhelnek, kergetnek, üldöznek. De nintsen, meg-hidgyétek, külömben, mert az igazságnak szája mondta. Míképpen boldogok a' többi között a' sírók zokogók; az istenfélő Josiás Királynak (kiról vadnak a' fel-vött igék) állapotjában élõven ábrázza ki az Istennek Lelke. El-vesztették, vagy ugyan magok enyészítették vala el az õ elõtte való gonosz Királyok az Istennek Könyvét. Ez rá találván, mindjárt olvasatni kezdi maga elõtt; s' meg-értvén abból mint el-fszakadt volna egész Israel Istentõl, s' mely régtõl fogván, és mely rettenetesen ingerlették volna az õ atyai a' meg-busult Istent, és immár a' bolzsu-állás szintén ki-omlando volna reájok; felette igen meg-ijetkezik, a' lelke ugyan meg-olvad, ruháit meg-szaggatja; és nagy rémülten küld mindjárt a' Prophetához, hogy végére mennyen, mint leszen már mind magának, s' mind népének dolgok. Hallyátok az által beszédet, melyet a' Jehova bizonyít neki a' 16 v. Azt mondja a' Jehova, imé én veszedelmet hozok erre a' helyre, és ennek lakosira, &c. Mert el-hadtanak engemet, és idegen isteneknek áldoztanak, hogy ingerlenének engemet az õ kezeknek minden tsinálmányival: azért fel-gerjedten marad az én busongo haragom ez hely ellen, és el nem oltatik. De hallyátok a' Sírók boldogságát is v. 18, 19, 20. A' Juda Királya felõl pedig, a' ki küldött titeket a' Jehovának meg-kérdésére, ezt mondjátok õ neki: így szól a' Jehova az Israelnek Istene: Mivel meg-lágyult

lágylt szíved, és meg-áláztad magadat a' Jehova elõtt, hogy hallottad a' miket e' hely ellen s' ennek lakosai ellen szollottam, hogy pusztulásra jut, s' átkozottá leszen, és meg-szaggatván ruháidat, sírtál én elõtt; azért én is meg-hallottam, azt mondja a' Jehova. Annakokáért (e' már a' boldogság) im én azt tselekeszem, hogy takarítsál a' te atyáidhoz békefényben, s' a' többi, a' mint a' fel-vött igékben vagyon. Mellyekben két dolgok vadnak, Elsõ, a' mit itt Isten e' szent Királynak ígér: im én azt tselekeszem hogy takarítsál a' te atyáidhoz békefényben. Második a' mi végre azt ígéri: hogy meg ne lássák a' te szemeid egész azt a' gonoszt, &c.

Honnan illyen Tanuságot hozok ki:

TANUSÁG.

A' veszett idõkben, az isteni félelemmel, bõltességgel, tanátsal, értékkel és hatalommal elõl járó Embereknek halálok, õ magoknak ugyan nyereség; de a' meg-maradtaknak sokszor jövendõ nagy romlásnak és veszedelemnek jelensége, s' hír-tétel affelõl.

Ez ennek a' helynek Tanusága. Errõl szollok én most, Isten velem lévén. Mellyet egészlen, rövidségnek s' nagyobb haszonnak, nagyobb vigasztalásnak okáért, nem egyébünnen, hanem csak e' kezünkben lévõ igékbõl, s' ez Historiából mutatok s' állatok-meg.

Két ága a' Tanuságnak: Egyik ez: Eõ magoknak nyereség. Másik ez: a' meg-maradtaknak, jövendõ veszedelem felõl csak hír-tétel.

Eõ magoknak (az istenfélõ nagy embereknek az õ hirtelen meghalások) nyereség. Mitsoda vallyon? Hat nyereségeknek talállyuk ez igékben fundamentumát. 1. ez igérsékben vagyon: Annakokáért. Azt mondja vala tsak az elõb: mivel meg-lágyult szíved, és meg-áláztad magadat, &c. annakokáért, &c. Melly foglalással jelentetik, hogy Isten azt õ véle annak az õ kegyességének gyümölsévvül tselekeszi, és hogy kedvelli az õ poenitentia tartását. Ihol duplász itt a' Nyereség: Elsõ, hogy kegyesség jutalma az istenfélõ nagy Embereknek illyen módon való halálok. Második, hogy bizonynyal kedvelli Isten az õ poenitentia tartásokat, kegyességeket, egyébként Isten annak jutalmát nem ígérné. 2. Nyereség e' szóban vagyon: takarítsál; Elaiáfnál-is ígérlet formában ezen szóval él az Istennek Lelke: a' gonosznak el-jöveteli elõtt el-takarítatik, el-szedegettetik az igaz. Tulajdonul a' földnek termési szedegettetnek takarítottak-bé. Elaiáfnál ellenében vettetik e' szó az el-vésznek, mint ha mondaná: Az igaz mikor

Nyereségek.

Ez. 57.5

mikor meg-hal, úgy tartja ugyan e' világ, mintha el-veszne, de nem
vész, nem hagyattatik kinn el-tapodásra, hanem mint Christus vé-
rének gyümöltse, mint Isten kedves szöleje, mint tisztabúza, idején-
Ján. 17. korán be-takarittatik az ő tsűriben, az az, az örökkévaló örömben: hogy
24. ott legyenek a' hol Christus vagyon, hogy lássák az ő ditsőségét, melyet az
3. Atya adott neki. 3-dik Nyereség e' szoban fundáltatik, a' te atyáidhoz.
E' szollásnak formáján az O Testamentumban érttetik közönséges
halál; de egyszer-s mind a' hiveknek ezzel az-is jelentetett, hogy ők
meg-halván, ugya valósággal-is az ő atyokhoz, elejekhez mentenek.
Mint? a' testnek el-meneteli felől továbbá szol; hát lélekben. De
hová az atyákhoz? Vadnak az O Testamentumbéli atyák ellen olly
boszszusok, kik azt velik hogy pokolban, csak hogy nem az alfo fe-
nekére annak, hanem a' harmadik boltozattyában, melyet Atyák
Lymbusának neveznek. Ezt pedig abból a' fundamentumjokból,
mivel nem hiszik hogy csak egy hive-is Istennek az égben ment vol-
Ki. 2. k. na, Christus oda menetelének előtte. De nem igaz ez; mert Ilyés
2. r. 11. felől nyilván állattatik, hogy forgo szélben az EGBEN ment. Sala-
mon idejében-is oda fel-mentek a' lelkek, mert azt mondja a' Predi-
Pred. 3. cátor könyben: az ember lelke fel-mégyen. Leg világosban szent Pál:
21. A' keresztnek véri által, meg-békellette, mind a' mellyek a' földön, mind a'
mik az égben vadnak. Ihol mely ki-fejezve mondja hogy lóttek légyen
az égben, a' kiket Christus midőn meg-halna, meg-békelterett az
Atyával. De vallyon kik lehettek azok? Az Angyalok nem lehet-
tek, kik holott nem vétettek, nem szűkölködtenek békeltetés nél-
kül. Hát a' Christus halála előtt meg-holt ő Testamentumi hivek-
nek kellett azoknak lenni. Kérdelem ismét, vallyon mitsoda atyaihoz
ígéri Isten Josiásnak hogy szedegetterik? Mert jól tudjuk, hogy a'
leg-közelb való atyai, amon s' Manasche, igen gonosz istentelen em-
berek voltak? Nyilva más atyairol, az az, eleiről szol, ugymint
Ezechiásról, Josaphátrol, &c. Dávidrol, Abrahámról, &c. Igy feje-
zi ezt ki az Új Testamentumnak szollása, melly mindent világosban
Mat. 8. jelent: Le-telepednek, ugy-mond, abrahámmal, Isáákkal, Jákóbbal, a'
11. mennyeknek országában. Hiszem nyereség hát az isteni felelemmel, &c.
tündöklőknek, mikoron a' gonosz időben ki-ragattatnak; mert id-
vezült edes atyokhoz anyokhoz, s' több szerelmestekhez men-
nek

nek az örökké-való örömben. 4-dik Nyereség itt vagyon: takaré-
tassal a' te koporfoidban. 2. Kron. k. 35. r. a' 24. v. így vagyon: El-te-
metteték az ő eleinek koporfoiban: Azok hivattatnak azért ő kopor-
foinak, mellyek neki s' a' több maradékjoknak rendeltetnek: Azt
akarja jelenteni, hogy nem idegen helyen, hanem otthon s' tisztesé-
gessen temettek-el. Nyerik hát ebben-is a' melly istenfélők gonosz
időben halnak-meg: kiket nem ebek, nem disznok, nem farkasok
szaggatnak-el, nem rokák, szarkák, varjak, &c. hiznak testeken,
mint a' hadakban el-esteken gyakran; nem el-temetetlenül marad-
nak, hanem honnyokban tisztességes el-takarítást ad nekik az Úr.
Isten, jövendő boldog fel-támadásnak reménsége alatt. Ez-is nem ki-
tsiny világi nyereség. 5-dik Nyereség ebben vagyon: el-takaréta-
rol békefégben. Három féle a' békefég: Istennel, magunkal, s' egyebek-
kel való. Mindenik féle békefégét igéri itt Isten Josiásnak. Mert a' mi
az első s' másodikat illeti, meg-igazult volt e' szent Király a' jövendő
Messiásba való hitinek általa; és így békefégét nyert Istennel s' a' maga
lelki esméretivel. Ezek felől nintsen semmi kétség; hanem az a' kérdés,
mint takarított külfő, az az, egyebekkel való békefégben; mert
tagadhatatlan dolog, hogy hadban veszet (mint mi szollunk) e' Sz.
Király? Felel. Itt Isten a' Békefégét nem veti valamelly személy sze-
rint- való nyavalyának vagy esetnek ellenében; hanem annak a' kö-
zönséges romlásnak, mellyről a' Törvényben Juda és Jerusaleem ellen
szó vagyon, melly-is szintén az ajtajok előtt vala immár. Sőt annyi-
ra nem ártott az az eset a' Josiás békefégének, hogy inkább az fogra
őtet mint valamelly Lothot kézen, az ragadta hirtelen ki a' jövendő
nagy veszedelem elől, hogy ő azt meg ne érne. Ihol itt-is mely nagy
a' kegyességgel előkelhetős Nagy Embereknek a' halálban az ő Ny-
ereségek: kik mint az istenes vén Simeon akkor borsáttatnak-el béke-
vel, az az, Istennel s' magok lelkek-esméretivel s' egyebekkel való bé-
kefégben; s' Lothként mint egy ugyan kézen fogva ragadtatnak-
ki, Istennek rettenetes tüzes haragja előtt. 6-dik Nyereség ez: hogy
ne lássák meg a' te szemeid egész azt a' gonoszt, melyet én ez hely ellen ho-
zando vagyok. Mert csak ottan hamar, miket kellett volna érni s' néz-
ni? A' következő 23-dik részben vadnak azok: ugymint, (hogy
a' maga személyében eshetendőket ingyen számban se vegyem:)
szerel-

szerelemes gyermekinek szörnyű veszedelmeket, kik közül némelyeket, az ellentégre jöven, Királyságából ki-vetet, meg-kötöztet, magokat, annyokat, édes gyermekeket, s úgy vitték a' kegyes rab-ságra, mint Jehoachast, Jehoachint. Némelyeknek magok szemei előtt édes gyermekit fel-mészárolták, magának szemeit ki-tolták, s vakon tsintseiben s valban fogásra vitték, mint Zedechiást. A' népet, mint valami tsordát, foltonként hajtották-el. Az egész világon híres neves Templumot és várost, oh nagy Isten, el-hánták, égették! Ezeket s több számtalan e'feléket kellett volna Josiáknak nézni. Minémű nagy veszedelem előtt, láddé, Isten az ilyen kegyességgel, &c. előkelhetős nagy Embereket, a' halál által ragadja-ki; és mint valami Moseket, a' kőszikla hasadékjában, mint llyéseket a' barlangban, a' rettenetes sergeteg előtt, bé-rejté az ő rejtekiben. Mellyet nem csak példával, hanem nyilvánlagos ígérettel-is meg-erősítet Isten Esaiásnál 57. r. az 2. versben: *a' veszedelem előtt el-szedegettetik az igaz, bé-kefésben meggyen, és nyugszik az ő ágyas házában.* Látjátok mint nyereség a' Híveknek a' halál, mint szent Pál mondja maga felül: leg inkább s akkor, mikor a' gonosz, a' veszedelmes időkben ragadtatnak-ki.

De ellenben, a' mint a' Tanuságnak második ága tartay, ugyan azon dolog a' meg-maradtaknak gyakrabban csak jövendő nagy romlás felől való bir tétel. Bizonyítsuk meg ezt-is, ugyan csak ezen igékből s' históriából. *Elő Gonoszitt*, a' nyilván való nag' Kárvallás. Mert a' kegyesség-gel, tanátsal, böltséggel, &c. elő-kelhetős emberektől, kik mint meg meg annyi Mosek, törésinken állanak, nehéz időkben meg-fosztatni, avagy nem meg-firathatatlan kárvallásé? Nem szűkűleg hogy ezt senki szaporítsa; elég világos s' terhes az Isten fenyegetése Esaiásnál, 3. r. 2, 3. vs. *Imé az Ur, a' seregeknek Jehovah Istene, el-szedi az istápot, és pálczáat.* Vallyon mitsoda ez? a' hatalmást, ugymond, a' gondviselőt, a' Prophetát, a' betsületes, s' tanátost. Mert mind istápok ezek. Mtsoda az istáp, olly támasz, legéd, mellyhez tartozkodik az erőtlen, hogy el ne essék. Így a' társaságoknak, gyámoli, ereji ezek, kik el-vetettétvén, el-szedettétvén mellőlők, nem lehet különben, hanem el-romlanak azok. Haljátok meg az utánna, következő nagy gonoszokat, mellyeket Isten maga számlál: *Es adok úgy-mond, nékik gyermek (az az esztelen) Tiszteket; mert nem idővel hanem*

elízel

esztel gyermekeket ért; holott Josiás is nyolcz esztendő korában tétetett volt Királlyá. Mond továbbá: *és a' gyermekek uralkodnak rajtok.* Es ilyen módon a' nép között egyik a' másikat meg-nyomorította; és a' gyermek a' vén emberen, s' az el-vetett a' tiszteletesen hatalmaskodik. Mellyek igazsághoz szokott betsületes embernek még a' halálnál-is keferűbnek tetezenek. De még ezek csak benn való gonoszok; a' kívül jövendő veszedelmek (melly már a' Második rendbéli Kár,) a' leg-ízfonyatosbak. Mellyeknek-is bizonyos jelenlége, a' kegyességgel, tanátsal, értékkel, &c. előkelhetős Embereknek halálok a' vesztet időben. Közönfészes regulában adá ezt ki Isten, Esa. 57. az 5. v. *a' kegyes emberek a' jövendő veszedelem előtt szedegettetnek el;* s még penig fokszor az ottan mindjárt következő veszedele előtt, mint Josiás, kinek halála után, csak három holnappal, mindjárt kezdődék a' közönfészes romlás; melly osztán mind nevedeken nevedet, miglen meg-emésztette őket. Ugyan-is mikor a' Gazda el-hanyatlott házából hordozoskodik, jele hogy el-dűl az, avagy el-hánja maga. Hogy Sámson ama' fő két Oszlopokat, a' Philistausoknak játék néző nagy tsűrjök alól el-rándítá, le kelle annak omlani nagy zuhanással, melly oda olé a' Philistausokat. Loth alig jöhete ki Sodomából, mindjárt erede az égből az hallatlan tűzes elő. Még a' természetben-is bé-va-gyon ez oltva: az Esztrag, fetske, meg-érzik a' telét, s' jo idein el-men-nek előtte: a' hangyák az áradások előtt, idején ki-költöznek tojásokkal a' földből. A' melly darab földön, indulás következik, az ott lako madarak jo eleve el-mennek onnét. De hadjuk-el ezeket; térjünk a' mi textusunkra, és az Istiásból bé-hozott helyre. *El-takarittatni szedegettetni* mondatik vala ott az Igaz; mellyben a' terméseknek bé-takarítására mondók hogy néz az Isten Lelke. Mikor a' mezőről a' buza s' egyéb takarmány bé-takarittatik, mi követi mindjárt a' mezőt? meg-fzabadítja azt, s' minden féle marhát rá hajtának: mellyek mindent el-gázolnak, hánynak, turnak, tapodnak. Ha ki gondviseletlenségből az ő vetést oda ki hadra, vagy hogy nem se-rénykedet a' bé-takarításában, vagy hogy későn vetet volt, hanem ha jól bé-kerteli, árkolya s' őrzí (melly igen bajos dolog) hir lőtig mind oda lesznek, nem veszi annak hasznát senki. Így szokot következni az állapot, midőn a' vesztet időkben Isten a' kegyességgel, &c.

E

előkel-

előkelhetős embereket az halál által, mint ő gyönyörűséges takarmányit el-takarítja; csak a' fok pusztulás s' romlás következik utánna.

De lám ki-fogsz, s' magadat ezzel kuntatod: *Isak az én éremre sem mindenkor következet így a' dolog.* Felel. Vedd észedben; 1. a' vesztett időkből, mondom én, s' leg gyakrabban. 2. Osztan nem kélsz még: *Avagy az Isten kegyeségének, túréjének, és harag tartoztatásának*

Rom. 2.
4.

gazdaságát meg-utálod-e, nem tudván hogy az ő kegyesége téged meg-térésre indít? 3. Ki tudja, talám el-is kezdődött már, csak hogy te ne tudod elmérni s' érzeni, mint kétség nélkül a' Sidók, Josiás halála után,

Kir. 2. k.
23. 33.

mikor még csak ado fizetőkké tettek volna Paro Neconak Egyiptó Királyának. Oh annál rettenetesebb jelenég ez! sokkal szörnyebb ürtést jelent ez hátra lenni, mellyel osztán valóban fel-serkenti; Oh Jého-

Jer. 5. 3.

hova (így panaszkodott Jeremiás mindjárt a' Josiás halála tájba) vered őket, de nem fáj; meg-emészted őket, de nem akarják venni a' tanítást, az ő orozájok keménybek voltak a' kősziklánál, nem akartak meg-térni. Annakokáért (így vagyona' 6-dik versben) meg-szaggatja őket az Oroszlán az erdőből, és a' pusztában lakozó farkas, az az, Nabugodonozor s' többek, el-pusztítják őket. Hijában-valo fogások azért e'félék.

Hasz-
nai.

Hasznaí a' Tanúságnak. A' jól itélni nem tudoknak bal ítéleteket czafolja ez meg. Kik ha az ilyeneket meg-halni látják, annál inkább ha ifjúságokban, kiváltképpen ha valami szerentséltenség miatt, így szoktak szólni: Am ezért s' amazért vágá-ki Isten; holot tégedet gonosztévőt és istentelent, tégedet vág-ki; az istenfélőket pedig né ki-vágja, hanem a' mint meg-értők el-szedi, el-takarítja. Nem kell kétleni, fokban motskolták ez ifju szent Királyt-is, kiváltképpen, hogy ily véletlen veszély esék rajta. Előben-is ama' Régifélessék, szokásoktól függők, kiknek a' reformatio, a' Vallásban való jobbítás (mellyet oly nevezetessen s' fényessén tselekedék) nem fér vala fogokra: ám szépen jára úgy mondtak, mind a' szép rend tartásoknak, isteni tiszteleteknek meg-változtatása, a' fok ujítások hozták az ő fejére a' veszedelmet. De kettők kérhettek volna e'féle hamis ítélettel ítélőktől: 1. Josiás Király mit vétet, midőn mind azokat a' rossz szokásokat s' bálványozásokat meg-hábarítja s' ki-hányá? avagy azté, hogy nem gondolt azzal hogy botránkozással, meg-háborodás-

rodással, maga fok gyalázatjával és háborúság indítással-is eshetnék az a' dolog? Nyilva ezzel nem: mert kezében vala már az Isten könyve, melyhez minden Királyokat nagy erős kötelezéssel kötelez Isten. Mos. 5. k. 17. a' 29 v. ott olvasta Istennek mind azok ellen való rettenetes átkát: mellyen az ő szíve meg-refzketett, és keferűséggel ugyan meg-olvadot; s' még pedig nem csak el-mulolan, mint az Achabé hasonló állapotban, hanem mint Jeremiásnak, *égető tűzűl rekedvén a' tsontyai közé*, nem talált nyugodalmat, valámig mindene-
ket az Isten törvénye szerint meg nem jobbítottat. Nem volt hát ez vétek, hanem tulajdon az, a' mit Isten benne ily igen ditsér. De 2. talám a' Kárr-ú, mellyet vétek hogy vallot volna, hántorgatják. De kérlek mi kára volt ebben e' szent Királynak? hanem ha ez, hogy ily álhatatlan, s' a' jo lelkeket-is gyakrabban meg-ferteztető gonosz életben magát, több ideig né ferteztethette? vagy az, hogy ily hamar nyugodni ment, s' nem hanyodot még többet? Nagy kár! Ha pedig azt forgatták, hogy ily kevesé királykodhatot, sok szép javaival nem élhetet tovább. Halládé! sőt annyit királykodot, az ő valóságos királyi tisztiben annyit vit végben, hogy minden lágy meleg Királyok előtte felényit sem; a' buzgok pedig mind őszveléggel sem többet. Nagyobbat mond az Istennek Lelke, Kir. 2. k. 23. 25. v: *Nem volt, ugymond, hozzá hasonló Király ő előtte, ki meg-tért volna az Istenhez oly tellyes szívből, &c.* színtéden színtén (hallyátok ezt) a' Moses törvénye szerint; és utánna sem támadot hozzá hasonló. A' mi a' méltóságot s' e' világi jokat illeti, mitsodák azok? a' jövődőknek árnyéki, s' még pedig igen mulandók, és a' mellyek idveségre ártanak inkább, a' kőzönféges veszettség szerint, mint sem használnak: Mellyek helyet, ama' meg-hirvadhatalan Coronát-is és örök életet örökül vőtte-el Josiás, s' vészik minden hivek.

Kir. 1. k.
21. 27.
Jer. 20.
9.

2. Haszon. Feddés is vagyó itt azok ellen, kik e'féle istenfélő nagy embereknek halálán, tsuda mint meg-vidulnak! rossz jel! mint meg-értők; sőt derekas gonoszságnak jegye ez, Jer. 5. 3. De ugyan minek örülnek, midőn ez ilyen nagy hasznos emberek meg-halnak? Mert a' mi a' Vallást nézi, azt nem kell felteni, mert nem emberi erőn s' ol-talmon épült az. Vagy hogy már inkább zabola nélkül lehecz? Tud-dé a' szájára eresztett delczeg lo mint jár hamar nap? vagy hogy te-
néked-

2.
Iásd oda
fel.

neked-is több jut már az uraságban? Ez-is haszontalan reménység; mert a' közönséges jó, melly fundamentuma a' külön külön valonak, el-fordulván, oda kell a' te hasznodnak-is szükségképpen lenni. Vagy talám végezetre annak örülsz, mint a' Josiás vesztén örvendezők, hogy immár az illy istenfélő nagy rendek által kezdődött *reformatiók*, *jobbítások* farban romlanak; s' megint a' régi szokások alnak helyben? Rosz, igen rossz öröm! mert tulajdon ez volt, a' mi a' Sido népre, az Isten meg-olthatatlan haragjának tüzet fel-gyújtotta.

3. *Haszon.* Mikor az illyen istenfélő, nagy reménységű használatos embereket látjuk hogy a' vesztet időkben meg-halnak, tudván hogy jövőendő nagy veszedelemnek mutatója az, soha azt sikerfőgre ne vegyük. Hat mit kell művelni? 1. A' testi bátorságot kell szemünkből ki-űtünk. 2. Nyilvánosság nagy kárvallásunkat kell meg-csémernünk. 3. A' bűnökre, mellyekkel Istent fel-ingerlettük, hogy e'féle igen szükséges nagy embereket el-szedegessen közzülünk, kell gondolatinkat vetnünk, s' azokat kell igen szorgalmasan fel-keresnünk. 4. Meg kell Istenhez térnünk. A' testi bátorságnak álmát ki-űthetni, azoknak a' miket már meg-hallottunk, igen szerény s' fontos meg-vizsgálásával. Ugy képzéd elmédbe mikor e'féleket lácz, mintha valamely tselédes gazdát látnál hogy ragadozza egymásat fűstőlgo házából, melyből mindjárt által láthadd, hogy ezentúl romlás esik azon a' házon. Annyinak véld, mintha Lothot néznéd ki-vitetni Sodomából: mintha a' gondviselő a' terméftakarittatná, s' a' tarló ezentúl meg-szabadulván, az egész mező el-gázoltatik, tapodtatik. Mellyet ha nem tselekezel, maga a' veszedelem mely mindjárt rajtad lesze, pattantja ki az álmot szemedből. 2. Károdnak valóságos meg-csémérése szolgálni fog, a' meg-holt nagy rend ajándékainak, és mind e' hasznos tekintettségének keltekeppen való meg-fontolása; annyival-is inkább, ha senkit, avagy igen kevesset lácz, a' kik helyekben valok lehetnének. 3. A' vétkeket akarván vizgálni, mennyünk végére, minémű vétkekkel szokot Isten fel-ingerlődni, hogy minket illy szükséges Oszlopinkul foszszon-meg. Sorfal-is, ha egyébként nem lehet, elő-kerecsük, és mint meg annyi Achánokat nyakon kőrtve vonogállyunk Isten eleiben. Ez aránt-is nem vizsgál megfőszére; tekintsünk ismét a' fel-vőtt igékben és a' historiában. Holot két rendbeli bűnöket talál-

Jos. 7.
18.

találók: *Közönségeket, s' Kiváltképpen-valokat.* A' *Közönségeket* voltak: 1. *Bálványozásban rettenetes be-merülés,* és abban a' gonosz Királyokkal meg-eggyezés. Mert hol s' mikor mondot ellene ez el-merült gonosz nép a' gonosz Királyoknak, holot igen-is tartoztanak volna vele? Mert mikor az alsó urunk a' felső ellen parantsol, né tartozunk meg-fogadni. Mert Istennek kell inkább engedni hogy nem embereknek. Vagy ha azt nem merték, avagy csak mikor hokózzra, Király nélkül voltanak; leg inkább Josiás Király idejének kezdetiben, a' mikor e' szent Király meg csak nyolcz esztendő gyermeke lévén, sok ideig az országot ők igazgatták, mit nem vihettének volna végben? de nem volt szívek hozzá. Melyhez képest Jeremiásnál, ki Josiás idejében prophetált, szintén úgy pirongatja Isten őket, mintha csak magok vétkeztenek volna: *Almélkodjatok-egek ezen, és iszonyodjatok.* Mert két gonosz ságot tört az én népem: engemet élő vizeknek kut-fejét el-hagyt, hogy ásnának magoknak kutakat, meg-omladozt viz nélkül való kutakat. A' te városidnak számok szerint a' te Istenid Juda. Melyben oly igen belé-is merültenek zaballottanak volt, hogy immár Isten tovább nem várakozhatnék. Es így ők szerzették magoknak, hogy sietne Isten ki-ragadni ez istenfélő Királyt, hogy se várakodni az ő kedveért ne kellene; se a' több gonoszokkal együtt ne szenvedne. 2. *Közönséges vétkek,* a' gonoszbol való meg jobbulásnak eszközeinek el-rekcentése. Nézzétek, el-enyésztték volt az Isten könyvét, han e' szent Király kereszteré-fel. Mi fel-találhatták volna ezt ő magok is, mert nem igen régen vesztet volt el, vagy Manaásénak e' Josiás Király nagy atyának, vagy pedig Amonnak ki édes atya volt, idejekben: jól rá emlékeztenek arra fókán; de nem keller, hogy annál inkább meg-maradhasanak a' bálványozó életben. A' nállok lévő párok-is hiszem szolgálhattanak volna nekik, de csak félre törték, vagy a' gonosz Királyoknak könnyen ki-adták, ha mikor be-szedették azokat: nem lévén az a' jó indulat benne, mely az üldöző Tsáfzárok, nevezet szerint Diocletianus idét vala a' Keresztyénekben, kik életeket adták inkább ki, hogy nem a' szent könyvet az el-égetésre; sőt a' kik a' nagy felelemnek miatta ki-adták-is, *Traditoroknak,* árulóknak híjták érette.

A' *Kiváltképpen való bűnök is Két karban* vadnak. Az első karban in

defectu, a' lineanál aláb. 1. Az Isten ebbéli nagy kegyelmességének, ki ily kegyes, értelmes, &c. elől-járokat adott, *nem* bethűllése. Mi nem vágyot volna e' nép nagyobb részént ilyen Királyra. Jusszon eszünkben mit mondtak a' regilégeffek s' szokáloffak az első haszonban, életében is sokat futtogtak e' feleket ő ellene. Elsőben is mikoron arra a' jeles nagy reformatiora, meg-jobbitásra készülne, és a' háládatlan népet szolitaná arra: Hiszedé hogy sokak, mint Ezechiást hasonlo igyben, csak meg nem guggolták volna véle. De leg inkább hogy osztán hozzá fogához a' bajos isteni szent munkához: hogy tellyeséggel mindeneket, akár mely régiek lőrtének is azok, minéművek valának a' többi közöt, *am a' magas helyek, mellyeket még Salamon Király éppitteret vala az ő felelőginek, Jerusalemm ellenében*; és minden egyebet, csak mi kis rendtartásuk is, s' több mindent, nagyot, kitsinyt, valamellyek az Isten regulájával a' szent irással őszve nem illenek vala, a' bálványozásnak még csak nyomait is, válogattatlanul el-töröl, ki-vezt vala az Isten népe között. Melyért is mondatik felőle, hogy *nem volt néki mássá, az Isten ditsőségehez való buzgóságban, s' hozzá hasonlo Király, sem előtte, sem utánna*. Melly menyi sok balítéletet, rágalmazást, szidalmat, dühös fenekedéseket szokot légyen magával hozni, minden időbeli állapot, s' a' mostani is kelleténél is inkább bizonyítja. Azért sietet s' siet is Isten, az ő drága gyöngyeit ily istentelen semmire tartásból ki-menteni, s' magához venni. 2-dik Kiváltképpen való bűn, a' Meg-jobbulás Eszközeinek, mikor Isten azokkal kínál, vagy *nem vétele*, vagy csak *immel ámmal vétele*. Mikor Isten Josiás idejében, az el-veszett Sz. könyvet kézhez jutata, azt véledé hogy egyaránt kapot volna a' Sido nép e' szent Királlyal azon? tselekedeti különben mutatja. Sőt azt jelenti Jeremiás hogy el-ment ő azzal a' Néphez, s' nem vette, sőt a' kősziklánál inkább meg-keményítette magát, csak áltáljában nem akart meg-térni, s' azt mondta a' Propheta magában: *Bizony parasztokezek, bolondok, mert nem tudják az Urnak utát, az ő Isteneknek ítéletit. El-megyek a' fő emberekhez, és szollok nekik, mert ők tudják az ő Uroknak utát, az ő Isteneknek ítéletit. De azok is el-vetették az ígát, ki rontották a' jármás: az az, nem találkozt, a' ki rá figyelmeztet volna*. 3-dik kiváltképpen való vétek, a' penitentiara, mikor arra hív Isten, *nem igaz szível való magunk adása*; s' a' kevés igazán kesergő lel-

lelkekkel nem egyaránt való meg-illetődés. Josiástugyan itt firta, ruháit meg-szaggatni, Istennek meg-engeszteléséről szorgalmazkodni olvassuk, de hogy a' Nép-is vele egygyút azont mivelte volna, nem olvassuk. Sőt ha mit, többire majd erővel tselekedet is, az is csak hypocritaság volt, az után azt is meg-bánta; s' még pedig olykor, a' mikor már egész az a' veszedelem, melyről itt jóvendőltet Isten, fejekén tölt vala. Jeremiásnál 44-ben vagyon a' *historia* meg-irva: Mikor már Egyiptusban volna, a' veszedelemtől meg-maradt nép (a' hová futot vala a' Babyloniai Királytul féltében, mint hogy Godoliást a' kit eleiben rendelt volt, agyon verték volna,) és Isten izené nekik, hogy meg-gondolnák mi eset rajtok, a' sok teméntelen bálványozásért csak nem régen, az az, hogy Isten őket az ő sok szép intésnek meg-vetéleért le-vágatta, el-pusztította Országokat, s' foglagra vitette a' nagyubb s' jobb részt, hagynak-el avagy csak ez után már, a' bálványozást; mert bizonynyal fegyverrel, éhséggel és döggel őné-meg itt Egyiptusban is őket. Hald-meg Istennert, igaz magadra szabással, mit felelt az alig akadt vajut maradék nép: *A' szót, mellyet szoltál minékünk az Urnak nevében, nem akarjuk tőled hallani. Hanem azt tselekedjük a' mi ki-szarmazot a' mi szájunkból, hogy áldozatot tegyünk az égen való állatoknak, és nekik itali áldozattal áldozunk, miképpen tselekedtünk mi, és a' mi atyáink, és a' mi Királyunk, és a' mi Hadnagyunk Judának városiban, és Jerusalemmnek uczáin, és bétőlünk kenyérrel, és gyönyörűségben voltunk, és semmi gonoszt nem láttunk. Mióltától fogva pedig az égen való állatoknak nem kezdünk áldozni, minden nélkül szűkölködünk, fegyver és dög halál miat meg-emésztetünk*.

Ezek a' kiváltképpen való bűnök in defectu. A' felettéb benne el-menésnek vétke in excessu (mert attul is meg-esik gyakran) az ilyen nagy kegyes, értelmes, és értékes rendeknek *kellete selet szeretése*, bethűllése, s' a' benne való bizás. Nem kell kérteni hogy Josiással is, a' kevés jok, kik között való lón Jeremiás is, azt nem mivelték. Azonban Istennek nagy erős fogadása tartja, hogy az ő ditsőségét másnak nem adja. Ha azért az emberek adnak csak mi kitsinyt is abból, el-fokta háritani az akadált, hogy se az Istent meg ne foszszák a' mi az ővé, sem az ő magok lelkek ellen ne vétsenek. De mitsoda kellete felett szeretni az ilyeneket? Nem ugy itelni felőlők, mint Istennek tsupa.

Ef. 44.
16. 17.
18.

Ef. 42.
18.

tsupa azon csak eszközzei felől, hanem helyeb annál. Mondhatja: Mitsoda keresztyén ember volna a' ki azt tselekedné? Kétképpen lé-
szen az, egyenesen vagy nyilván, melyet könnyeb el-kerülni; vagy al-
tomban, melynek nehezebb ellene állani. Ez pedig így léfzen, ha e'
nagy istenes &c. embereknek kedvéért sok keresztyéni tiszteinket
el-hadjuk, mulatjuk, vagy ha nem-is, mindazáltal nem kellete szerint
valo módon és mérték szerint tselekedjük azokat. Az urban tarto-
zunk őket szerethünk s' betsúlnunk. De mit téfzen ez? Meg-tanít erre
az Apostol, 1. Cor. 7. 29, 30. A' kiknek vagyon, úgy tartsák mintha nem-is
volna, a' kik sírnak, mintha nem-is sírnának, &c. mert el-mulik e' világ
és annak ábrázatja.

Ezek s' több fok e' félek a' bűnök, mellyek Istent fel-ingerlik, hogy
siesse ki-ragadni a' kegyességgel, böltséggel és hatalommal előkelő nagy em-
bereket, azoknak nagy nyereségekre, a' meg-maradtaknak pedig meg-sírat-
batatlan károokra. Ha ezekre szemeinket s' sziveinket nem fordítjuk,
meg nem esmérjük, szivből meg nem síratjuk, és az Istent Christus-
ban ezekről, mind ezeknek igaz és valóságos meg-utálása, el-hagyá-
sa, és magunknak meg-jobbitása által, meg nem engeszteljük, követ-
jük; meg nem szűnik az Ur tőlünk, valamig minden Ofzlopinkat,
minden Lothokat, minden Mofeseket, Pálokat, &c. (kiknek kedvek-
ért kedvez a' mi Sodománknak, hajonknak) ki nem ragadozza;
hogy ofztán senkit nem nézven öntse ki az ő langolo haragját,
miglen mind meg nem emészttetünk.

Nofza azért ugyan most, e' nagy s' több sok rettenetes bűneinket
meg-esmérven, adjuk igaz penitentiára lelkeinket, és igaz magunk
meg-alázásában, Christus által aljunk a' törésre Mofessal a' meghara-
gut Isten eleiben, talám még meg-kérlelhetjük, nem mondván utol-
so sententiát még reánk, mint a' Sidokra, a' mellettek valo törekedéseket-
is meg-tiltván. De talám né mindjárt vehetitek eszetekbe hol kezdjétek?

Tekintsetek e' fekete gyászal bé-vont szomorú helyére, kit zárta-
tok ide? Leg elsőben is szeginy marokni Magyar nép, Erdély s' Ma-
gyar ország, te fontold-meg keferű nagy kárvallásodat. Az erővel,
s' ferénységgel virágzó Ifjuság, csak magán-is az országoknak leg
drágább kintseknek esmértetet eleitől fogva, honnan költ e' köz mon-
dás: Vének eszével s' Ifjak erejével. Tenéked, lásd-meg kérlek, az irigy
halál,

halál, gyönyörűséges gyermekdéd termékeny fadat vágta-ki kerted-
ből! nem csak közönséges erős Ifjad, hanem egész minden jó Ifjaidnak
kellő szép ékes virág szála, minéművel nehez meg-mondani, ha tün-
dőklöttél valaha: zöldellő borostyánod, kinek árnyékában sok felől
valo rád töréseknek süts hővségek ellen, reménletted hogy megma-
radhatsz, ez hiszem tőled oda! kevés számu, haza hasznára serdült-
erős Ifjaidnak, sőt az erőnél is szükségesebb, s' sok ősz fejeket felül ha-
lado tanátsofságodnak, és bölts értelmes voltodnak, mellyel mesz-
szére-is hires-is valál: s' ezekhez képest, Isten után valo nagy remén-
ségidnek summáját takarítod ezentúl sírban! Oh buba merült, oh
nyomorult szegény Haza! Kin egyik keferves kárvallásnak örvénye
a' másikat hja, míg majd el burullz, s' el-fogyz tellyességgel! Oda
vadnak már tőled régen, régi erős ofzlopod! A' hires neves, s' oly sok
időig virágzó BATHORI Háznak majd emlekezeti-is el-fogy!
A' Tündöklő BETHLEN Familia, ki alat ki-tépődöt szárnyad nőni
kezdte vala, mely hamar el-enyészek! Ez egyetlen egy Isten után
valo reményed is, a' Fényes RAKOCI Nemzet, im oh mint meg-
bomla, s' haa' nagy irgalmu Isten nem könyörül vala, csak nem mind
el-bomla!

Hát a' te károd, Isten Anyaszentegyháza, ez meg-betsúlhetetlen
vesztettségben mitsoda? nints a' ki meg-mondhassa. Azzal ditsekedik
Dávid a' 119 Soltárnak 99. dik vsében, hogy Isten ötet, az ő bizonyság
tételének vétele, s' parantsolatának őrzése által, Tanítóinál értelmesbé, s' a'
véneknél böltsébbé tette volt; ihol ihol (jó lélekkel mondhatni) ez va-
la másika! Isteni tiszteletidnek, s' rendtartásidnak, az egy örökké
meg-állo Isten igéjébéli tiszta finum voltáért buzgo Jofiasodat: oltal-
mad meller, erejét, elméjét, erdekét, betsülletit, sőt életét-is nem be-
tsüllő Dávidodat, jó nagy Isten; mindjárt földben téfzed! Scholák,
Scholák, oh alig akadt szeginy Scholák, oda vagyon a' tükretek,
el-dólt gyámolotok! Tudófsoknak mind haza fiainak s' idegenek-
nek, kül valoknak gyönyörűségek, tiszteségek, mint nap hevségé-
től el-süttetet ékes virág szál, mely hamar el-hirvada!

Kegyelmes Fejedelem Urunk, kit Isten, mint tűzből ragadot úszógót
úgy tartta-meg nag' szerentsénkre, a' Nágod nagy kárat, e' közönséges
nagy kárvallásban, ki-beszélhetné elő? Né akarok ugyan oly kegyetlén
lenni,

Solt. 42.
Lásd er-
ről a' kö-
vetkezé-
sű 111.
dik Pré-
dikatiót.

Zat. 3. 2

lenni; hogy a' nélkül-is kellett felet keseredet szivedet inkább keseritsem, de nyilva job kezedtől váltál meg! Halhatatlan emlékezetű idvezült Kéglis Urunk, a' Nágod édes Attya most hal derekasló meg Nágodtól! El-felejts bár mindeneket, de ez egyetlő egy szerelmes ötsédnek, éretted való igaz szívbeli buzgoságot, tsudálatos nagy szerelmét, mely felől inkább mondhatod, mint Dávid a' Jonatháné felől:

Sam. 2. k. 1. r. az utolsó v. Tsudálatos b' te szereteted, oh szerelmes atyámfia Rákoci Sigmund, énnék az aszszonyi állatok szereteténél; ezt soha, ha akarnád-is, né felejtthedd! Mikor Nágod alut, ez vigyázot: mikor a' dolgokat nem érthetted, ferenyen tudakozot! A' Nágod bletsülleti s' méltosága felől, a' magájénál inkább szorgalmatoskodot! Egy öröme, egy bánatja volt Nág! Adja a' könyörülő Isten, hogy Nágod e' mostani jó tanácsokban, igaz hűségben, s' közönséges jora való igyekezetekben igen meg-fogyatkozot világban, e' kárvallásnak buvát, maga nagy kárával soha meg ne tapasztalja! de az bizony dolog, hogy immár, mind a' közönséges jora, mind az isteni szenttiszteletnek tisztaságára való derek vigyázásnak, gondviselésnek nehéz sülja, szegény nemzetünkben, annyival-is inkább csak a' Nágod vállaira rakodot. A' mely terhet kettőten emelhet vala, már egyedül Nágodra maradot. A' bőlts itéletű Isten, a' ki ezt tselekedte, s' nem kérdeheti meg miért mivelte, jelentse ki az ő hatalmas erejét Nágodban: mely végre e' Christusbán elköltözött szerelmes Attyafianak, mind Isten ditsőségehez, s' mind a' közönséges johoz való buzgo lelkét, toldják kettős mértékkel a' Nágodéhoz!

Tudva mulom *Kegyelmes Aszszonyom*, próbáknak Oskolája, Isten keserves lövöldözésinek ki-tótt tárgya! tudva mulom Nágod mellől, ki e' keserves tsapásnak kását inkább érzed s' keserged, mint sem én azt ki ábrázhatnám. Inkább a' helyet-is, tsüggedező, s' keserűséggel bágyasztatott és szintén el-fojlodott lelkednek hathatos enyhítésére, vigasztalásoknak mennyei olajját kívánok Istentől!

Belé estünk hát valóban, belé estünk nagy Ur Isten, minden felől a' kárban! látjuk mint meg haragut Isten ellenünk! Nosza azért ismérjük meg bűneinket. Nyilva *Bálványozásban régi meg-áltkodott bűmerülés* lehet közöttünk; mert ezt talállok Elő közönséges veteknek, melyert Isten az Oszlopokat el-szokta szedegetni. Mellyert

hogy

hogy inkább fel-találjunk, gondoljuk-meg hogy a' *Bálványozás két fele*, *Temerdeki* avagy nyilván való, és *Mélyleges*, titkos. Az első rendbelit, a' nyilván valót hadjuk a' Pogányoknak, és a' kik faragot képeket imádnak. A' titkos olyan mint a' Ráchel el-dugot bálványkái, mellyeket szorgalmatos kereséssel sem talál fel Lában az ő attya a' Sátorban, maga ott vala Ráchel alatt. Így rajta ülünk mi e' bálványozáson, nyugorjuk magunkat rajta, s' azért nem érezzük. Kettőben szokot pedig ez lenni: a' *Tudományban* és az *Eletben*. Gondoljuk-el már, avagy nem találtnaké mi közöttünk sok emberi lelemények, mellyek vagy tellyességgel nem szabadok, és a' mi vallásunknak fundamentumival ellenkeznek; vagy ha közben hagyot dolgok-is, de nem tsak jó rendert s' szabadossan tartatnak, hanem mintha Isten parantsolná azokat nagy szükségességnek neve s' szine alatt: mellyekhez nagyobb buzgoságunk-is volna, mint Isten tulajdon parantsolatához. Ha nintsenek e' felek, jóval jó, oh igen jó! de ha vadnak, oh ilyen mélyleges titkos bálványozások azok! Az *Eletünkben* mind bálványink, elménkben, bletsülletünkben, értékünkben, hatalmunkban, jó szerentsénkben, &c. való bizakodásink: a' telhetetlenség, és több sok ezerek. Mellyeket nem könnyen veszünk eszünkben, mert édesdeden ülünk, s' alszunk rajtok. Még ha ki izgatja-is, sajnáljuk. A' *Reformatio*, Meg-jobbitás *Eszközeinek El-rekkentésében is*, nem vagyunk üressék: mert azokat némelylek, vagy tellyességgel el-rekkenteni kívánnák, s' több is váltig fejeket mint vihesék s' virethetek végben: mások ha el-rekkentéseket nem kívánják-is, mindazáltal kevés gondjok rejá; vagy ha annyira való lélek vagyon benne, hogy az intselkedőknek ellenek áljának, mindazáltal sziveket nem adjak úgy rejá a' mint kellettnek. Melyhez képest, ha mi jobbulás akarna-is születetni közöttünk, úgy vagyon dolga, mint a' születetendő gyermeknek, *ki már szintén el-akarna jóni, de nintsen a' szülésre* erő, mint az istenfélő Ezechiaszol vala amaz igen nagy szorulásban. Ezt pedig, ezt az Isten nagy Ajándékját, nchaj b.e. méltoságos Rákoci Sigmundot, mint bletsüllöttük, szoljó a' magunk lelke, mert noha voltak k' szivek szerint tisztelték, szerették, kik most mint meg meg annyi meg-epedet lelkű Jeremiások, keserveissen-is siratják, s' készek volnaának, ha használna, *síralmas mondásokot tenni, mellyeket a' Magyar*

F 2

Kör. 2. k. 19.3. fájának 25.25.

44 M A S O D I K P R E D I K A C I O.

Gal. 6. *Mos. 1 k.* *6.* *fiaknak ki-adnának örök emlékezetre.* Más félék-is voltak, mi okból, magok tudják, mint egy bánván s' irigyelvén, Istennek e' ritka nagy áldását nemzetünkön: nem csak a' más felé vonók pedig, hanem a' *hitnek tselédi közzül-is:* kik miat Nochoz hasonlot is (mikor a' bárkát építené) kellett szenvedni, s' szenvednek talám hideg tetemi-is, tudniaillik ollyakat, minéműveket az *Első Haszonban* jelenték. Noha ki nek mit véter, hanem ha hogy mindent várakozása felet-is betsült és tisztelt. Nem akarta Isten tovább szenvedni ez ő drága gyöngyének utálságát: ő öökké- valo betsületre emelte őtet. De ti-is ez istenfélő b. e. Urnak szivből szeretői, nem vadtok szintén üressék, ti-is okot adatok reá, hogy siessen Isten e' nagy kintset ki-ragadni. Ezt pedig azért, hogy tanuljátok az Istent inkább tellyes szivből szeretni, egyedül ő hozzá ragaszkodni, és nem oszlatni-meg sziveteket.

Joel. 2. *13.* Ezeket azért, s' több fok bűneinket esmérjük-meg; ezeken olvadjanak-el, mint Josiásnak, a' mi lelkeink; ezek miat szaggassuk meg, nem ruháinkat, hanem sziveinket: ezekert engeszteljük Christusban a' meg-bántodot Ur Istent. Nem-is tsakezt pedig, hanem mint Josiás, felfeljük ki Isten kegyelméből mind e' bűneinkből; kiválteppen bálványinkat nem csak a' mellyek az ut feleken, szorosfakon, templumokban vadnak, hanem leg inkább s' mentől hamarab a' mellyeken oly kedvessen üldögelünk, s' édesdeden aluszunk, e' bálványinkat mondom szedjük őízve: és mint Jácob Bethelben bé-érkezése előtt az ő háza-népenek titokban lévő apro istenkéit, ássuk mélyen föld alá. Ki tudja, ha még meg nem könyörül az a' kinél fok bűn bortsánat vagyon: és ha úgy teczik neki, a' jóvendő nagy gonoszt vagy el-fordítja, vagy meg-könnyíti, hogy meg ne emésztdőjünk.

Mos. 1 k. *35. 2. v.* Te azonban (hogy már beszédemet fordítsam s' végezzem-) Te kevés ideig valo kedves örömünk: ifjuság virága, nemzetednek ékessége, házadnak Isten után nagy reménye, gonosz akaróinknak félelme, Ecclesiáink hű gyámola, építője, öregbitője, Scholák terjesztője, ifjui tiszta életnek tüköre, szüléid tiszteletiben telhetetlen ritka példája, nagy ember betsülhető kíváncs Urunk, mind ezeken már által mentél! A' jo bölts Isten, a' te igyeness' kegyes magadvifelélének gyümölsévvül adta néked, hogy tégedet, mint eleve érő drága jo izü gyümölsét, ily hamar le-szakalzon: idvezült eleidhez költöztet-

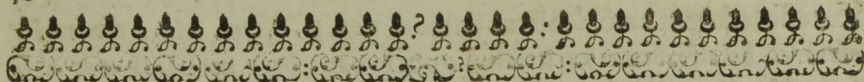
M A S O D I K P R E D I K A C I O.

45 töztefelkedet az örömben, testedet pedig, Isten, lelked esmérési s' emberek békeségében takaríttassa koporsóban; hogy ne lássák-meg a' te szemeid a' jóvendő nagy gonoszt. Mely örömet te veled még éltedben, mint Mosessel a' Nebo hegyéről a' Canahán földet, tsak szintén ki-mulá-sod elődedin, nyilván meg-láttatá: kinék meg-telvéen lelked ama' szép biztató hallásával: *A' Jesus Christus vére tisztít-meg minket minden bűneinkből;* többire annak kettőztetésében lelkedre fejezélé-ben, nagy hited bizodalmának illyen terjesztésével, (mert ez volt tulajdon szavad;) *Az Ur Jesus Christusnak szentsége, igazsága, tökéletessége legyen én rajtam mind örökké;* Amen! Amen! mondom, e' féle Christushoz erősképpen ragaszkodó sűrű sohajtások közben, állameg a' szod, s' mint valami jo illatu drága szerfzámoknak füst közőt, *méne fel kegyes lelked menyben.*

Mos. 8. *k. 34.* *Ján. 1.* *lev. 1.* *7. v.* *Bir. 33.* *20.* Oh erőtelenégünknek édes istápjá, állapotunk erős oszlopa, hogy esél-el mellőlünk! Oh kire hagyod immár, több fok szép követésie igen méltó jószágid közőt, amaz égő tűzhöz hasonló ritka nagy istenes buzgoságot, az isteni tiszteletnek tisztasága, s' annak terjesztése mellett, le-verkeztén a' kedveért, minden e' világi tekinteteket rolad? Melyben, hízelkedés nélkül mondhatni, e' szerű ember, mostani emberek értére hozzád hasonló nem volt. Gyenge épületink mellől el-véttet oh jo Támasz, Nékünk már tsak a' fok felelmet, rettegest, Szerelméidnek a' nagy kíváncságot, Mindeneknek boldog jo emlékezetedet hagyod! mind addig, mig minket-is a' jo Isten e' s'ralomnak völgyéből, utánnad költöztet. A' mikor osztán nagy örömünkkel meg-látunk idvezült Eleiddel, a' boldogult lelkeknek, s' ditső Sz. Angyaloknak, fényes Seregében! Amen! Amen!

HARMADIK PREDIKACIO.

Méltóságos nagy emlékeztető, kívánatos istenes életű
néhai Öreg

GROF BETLEN ISTVANNAK

Teste felet, Fejérváratt 29 Martii, 1648-ben; ki romlando testének meg-
szült Sátorát le-tévén, boldog s romolhatatlan halhatatlansággal fel-
öltöztetett, 10. Jan. 1648-ben, Etsed várában, életének 66-dik esz-
tendejében. Temettetett pedig Fejérvárat az Eöreg Egy-
házban 29 Martii, 1648-ben.

KEZDŐ BESZÉD.

K Et nagy Ok gyűjtöt minket, Tekintetes, Méltóságos, es minden
tisztelettel nevezendő minden rendbéli jelen valo istenszülő Hívek;
két nagy Ok gyűjtöt, mondom, most minket ily feleslen őszve: eg-
gyik az Istennek rendelése, mellyel ezt a Napot, a' hétnék napjai köz-
zúl az ő tiszteltetire külön fogta; második, im ez gyászos Kóporsó.
Ama' meg-élemedet régi nagy Sz. a' Jákob Pátriarcha, midőn már
Egyiptusban az ő Josephéhez, minden magával bé-érkezet volna; au-
dientia adatik mindjárt a' Királytul néki; fel-indul hozzá: mint il-
lyen uj embernek látására, a' nép kétség nélkül ki-tsódul. Nézik a'
szép ősz vén jámbort; ki ékes meg-élemedetségén, s' jo nyers öreg
állapotján tsudálkozik; ki ismét jeles modos magaviseletet szemléli:
Nemelylek az ő ősz hajszálairol, s' meg-fejéredet szakáláról nem ve-
hetik-el szemeket. Pharaoh a' Király ugyan nem álhatja, hanem meg-
kérdi: *Hány, ugymond, a' te életednek esztendeje?* Mond az istenszülő
vén: *Az én bujdosásomnak esztendejének napjai, száz harmincz esztendő;*
kevessek és nyomoruságossak voltak az én életemnek esztendejének napjai!
Ihol nekünk istenes szomorú Gyülekezet, az ujontában érkezett Pá-
triarcha ma. Kinek érkezésének híre el-terjedvén közöttünk, im
mi-is számossan látására, tsudálására őszve gyűltünk. Vajha (a' vál-
tozhatatlan ítélő Istennek ugy teczven) életben jöhet vala kö-
zinkben, nem kevesebb tsudálkozással tsudálnok most mi-is az ő szép
éleme-

Mos. 1 k.
47 r. 8,
2. v.

élemedet Öreg voltát, jo nyers koroságát, ama' szokot kegyes te-
kintést, meg-fejéredet szép ősz haját szakálát, igazán Pátriarchai
magaviseletet; de oh az irigy halál, s' ez fekete gyász'fellye, mind
ezeket előlünk el-rejtette, el-dugta! Jut eszemben mit mond volt
Naomi, ama' régi szent asziszony, mikoron a' *tíz esztendők alatt valo*
bujdosásból meg-térvén, Bethlehem kapuján be-menne, s' ez ő jó-
vetelire ki-todult sokaság, hallattára ezt sibonganá felölle: *Nemde*
nem ezé a' Naomi? (mely név annyit térszen mint ékes;) *Ne hijatok,*
ugymond, engemet Naominak (szépnek, ékesnek,) hanem hijatok en-
gemet Mára-nak (keserűségnek) mert igen nagy keserűséggel illetet enge-
met a' mindenható: Telin mentem vala el, de im üressen hozá-meg az Ur!
Oh b. e. istenszülő Pátriarcha Ur, bezzeg hogy Te-is (ha szolhatnál)
lelkeinket által ható keserű meg-szollitással mondhatnád nekünk,
kik a' te híredre tegnapi napon elődben, most már ideig valo szállá-
fodra, ide ugyan be-omlottunk: Ne hijatok, oh ne hijatok engemet
Coronának, (mert az István név annyit térszen) az én nevem már nem
Corona, hanem Mára (keserűség) mert nagy keserűséggel illetet en-
gemet a' Mindenható. Telin, édes idvezült Házastársommal, két sze-
relmes Fiaimmal, &c. bujdosam vala ki innen; im üressen, az egy
pufzta meg-hervadot testemmel hozá-meg az Ur! Azt felelé fellyeb
Jákob Pátriarcha Pharaohnak, midőn üdősége felől tudakoznék tő-
le: Az én bujdosásomnak esztendejének napjai, ugymond, *enyi s' amanyi,*
kevessek és nyomoruságossak, &c. Igazán, valoban igazán felelhetnéd
ezt-is magad felől, említésre kívánatos Urunk, mert nyilván életed-
nek nagy része bujddsás lón! *Kevesse relék életed esztendeinek száma,*
ugymint csak 67-re sem egészen, ki sok százakra valál méltó; az-is
penig, mint az istenszülő Jákobé, szomorú, kedvetlen, és sok nyo-
morúságokkal tellyes! Bizonyosságul hijlak én erre tégedet nyomo-
rust Erdély s Magyar országnak jo Részre. Bizonyosságok azok a' sok keserű
könyhullatások, melyeket hullattál száma nélkül, az Ur pedig meg-
számlált s tömlőjében is szedet. De im e' háborús tengerről, az Isten,
a' kibén hittél, a' tellyes meg-pihenésnek örvendetes ki-kötő helyére
vün által! Melyhez képest, oh ne mond már, ne mondjad, szerelmes
Atya, hogy neved nem Corona! mert a' ki e' világi Coronát, édes Nem-
zetednek, s' abban az Isten seregének hasznáért, nem betsülted, le-
tötted;

Ruth. 1 b.
19, 20.

Solt. 56.
9.

tótted; most vagy már ha valaha, örök virágzásban meg-marádando ékes *Corona*! mivel ama minden igaz hiveknek számokra te-tétet *Corona*, fejedben vagyon nyomva, édes idvezítő *Fejed*, fejedet azzal meg-koronázta! Ezentúl testedet-is, azon boldog reménység alatt földben teszük. Mely minekelőtte lenne, e szomoru alkalmatossággal, mivel az idnep-is kívánja, tanuljunk az élő Istennek szent igéjéből. *Oh Uram, fies fős segítségünkre! szenteld-meg nekünk mostan is szent igéd szolgálatát épületünkre, s örök vigasztalásunkra: Amen!*

A' FEL-VÖTT IGEK.

2. Kron. könyvnek 35-dik r.

24 v. — a' Josiás halálán egész Judáhnak és Jerusalemnak népe síra.

25 v. Jeremiás-is síratá Josiást, és síralmas énekekkel síratják vala őtet, mindnyájan az énekes férfiak és a' szonyi állatok, mind e' máj napig, kiknek éneklések ugyan szokásban méne Israelben.

E' Szomoru Historiátskának tellyes meg-értésére, e' Négy dolgot látom meg-fejtegetésre szüksegeseknek lenni:

I. Kitsoda volt ez a' Josiás? II. Kitsodák síraták?

III. Minémü síralommal? IV. Miért?

Mellyeket végben vivén, Tanúságot hozok-ki, s' Hafznokat a' Tanúságból, és beszédemet e' szomoru alkalmatosságra valo szavam fordításával fejezem-bé.

1. Kir. 13. 2. Josiás. **A' Josiás halálán egész Judáhnak és Jerusalemnak népe síra.] Kitsoda** lőtt légyen ez a' Josiás, jobban meg nem értjük, mint ha e' hármat értekezzük-meg a' szent historából felőle: 1. Személyét. 2. Eletét. 3. Halálát. Személyét a' mi illeti, ez volt ama' Josiás, kiről Isten, ez előtt, még az Israel meg-szakadozásokor mindjárt, prophetáltatott vala, amaz ő Embere által, kit az istentelen Jeroboámhoz küldött volt Bethelben: Oltár, oltár, ugymond, ezt mondja az Ur: imé egy férfi születtetik a' Dávid házából, kinek neve leszén JOSIAS, ki meg-áldozza te rajtad a' te környüled valo Papokat, &c. és az embereknek tetemit meg-égetik rajtad. Ihol Király volt ez Judáhnban, Dávidtul fogva 17. dik, amonnak fia, Manassének penig (kik mind ketten rettenetes bálványozó gonosz Királyok voltak) unokája: nyolcz esztendő korában tétet Királlyá. Eletében ez illyen Király volt: mihelyt a' királyságban bé állá, mindjárt boltsuját véve istentelen attyainak gonosz utjoktul, s' a' mint

amaz

amaz eleinten valo Nagy Attya, a' szent Ezechiás Király, a' Jehovának kereséséhez fogá, (oh áldot és istenes kezdet!) Annak utánna mihelyt valamenyire nevedkedheték, Judáht és Jerusalemet, a' sürü bálványoktól és bálványozásoktól kezdé tisztogatni: le-rontja vala mindenütt az oltárokat, a' fa képeket, berkeket, a' bálványozó Papoknak tsontjokat-is meg-égeté azoknak oltárin. Bethelben-ü szintén a' szerént, valamint az Ur meg-jövendöltette vala, véghez vivé az Istennek beszédét: nem-is nyugvék, valamig minden Bálványit ki nem veszté egész Israel földéből. E' vala az a' Király, a' kinek idejében, az Urnak, az ő előtté lévő bálványozó Királyoktul Attyaitul el-enyészített Törvény Könyvére rá akadának; melynek olvasására, ám ugy meg-is keseredet, s' el-olvadot-is vala az ő lelke, értvén mely rettenetessé fel-lobbant volna az Urnak haragja a' szörnyü bálványozásért, hogy nem találhat vala lelkének nyugalmat, valamig a' Propheta Aíszony által, az Istennek akaratját meg nem érté. E'kor izeni vala Isten neki: Mondjátok-meg a' Férfiúnak, ki titteket én hozzám küldöt: Ezt mondja az Ur imé én veszedelmet hozok e' helyre — mind a' Könyvnek beszéde szerént. Azért hogy el-hagytanak engemet &c. A' Juda Királyának penig, ezt mondja az Israelnek Jehova Istene: mivel hogy e' beszédet halván, meg-lágyult a' te szíved a' Jehova előtt — és meg-szaggattad ruhádat, s' sírtál előttem; azért én is meg-halgattalak — meg nem látják a' te szemeid aze a' nagy veszedelmet, melyet e' helyre hozok. Ezen Király szerzette vala, amaz emlékezetes Nagy Hufvétot, mely felől azt mondja a' az Istennek Lelke, hogy nem volt ahoz hasonlo, egész a' Bírák idejektől fogva, mind a' napiglan. Sok Kegyelmeiségi-is ennek a' Királynak, Hivcihez, s' egyebekhez, száma nélkül voltak. Egy szoval, olly jo, olly igen nagy istenfélő Király volt ez, hogy a' Szent Lélek, ennek örök jo emlekezetire, illyen bizonyfágot hagyot felőle: Nem volt ő hozzá hasonlo Király ő előtté, ki meg-tért volna az Urhoz tellyes szívből és lélekből &c. és ő utánna sem támadot ő hozzá hasonlo.

Halála e' nagy szent Királynak igy eset: Midőn illy serényen, illy nagy isteni buzgóssággal, az ő igaz Királyi Tisztinek minden részeit véghez vinné, mikor már tsak nyugodni kellene, azonban Pároh Neco Egyptus királya a' az Assyriai Király ellen hadat indit: e' szent Király, (né talám Országát féltvén tőlle, vagy valami egyéb okból)

G

clei-23. 16. &c.

1. Kir. 1. 23. 2. Kron. 35. 7.

2. Kir. 22. v. 10. 11. 12. 13. 14. 15. &c.

Lásd a' felső 1. I. Predicatiót.

2. Kir. 23. 22. b. 2. Kr. 35. 26.

c. Kir. 23. 25.

d. 2. Kr. 35. 20. &c.

2. Kir. 23. 16. &c.

elciben száll: szabatkozik a' Neco K. hogy nem ő rejá indult; s' kéri igen, szálljon viszsa, mert az Assyria Királyra küldi őtet a' Jehova, ne egyelitené veszedelemben ő magát. De midőn ugyan nem szünnék, hanem harcznak állana, a' Neco Nyilasí meg- lövöldözék őtet, a' Megiddo mezején, és halálos sebben esvén, haza vivék Jerusalemben, s' meg-hala a' hasonlithatatlan jo Király, leges-leg jobb korában, uralkodásának 31-dik esztendejében, életének pedig 39-dik esztendejében. Oh drága, oh szent, oh istenes jo kezdetnek váratlan szomorú ki-menetele! Isten felő szent király, bezzeg ha valaki, te valál (Istennek úgy te czvén) a' szép és jo ősz-vénsegre méltó! De siet vala a' beszédében né hibázo meg-busult Isten, a' meg-ért nagy bűnöket meg-boszfuzni; s' az előt ragadá ki őtet. Vallyon volté valaki, a' kinek abban a' nagy el-merűltégben, e' meg-sirathatatlan szomorú káron lelke meg-eset volna? Voltak: a' következők már.

II. Kik siratták? *Egész Judáhnak és Jerusalemnak népe sira, &c.*] Három rendbéli Sira-toi voltak e' jo Királynak: 1. Ihol az egész Judah és Jerusalelem. A' holot az egészfzen értenünk kell minden rend, minden hivatal, minden állapotbélieket, nem minden személyeket, mert találkoztak oly viszsa-aggottak-is, a' kik ezen kaczagtak, nem jajgattak, a' mint majd aláb meg-értjük. 2. Jeremiás: Jeremiás is siratá, ugymond, Josiást. Az a' Propheta volt ez, a' ki a' Bibliában lévő szent Könyveket, ugymint a' Propheciát és a' Sirmakát írta, mert ugyan ennek a' szent Királynak idejében is élt, s' e' kor kezdte a' prophetálást, s' mint egy 18 esztendeig prophetált alatta. Harmadik rendbéli Sira-tók az Enekes férfiak és aszszonyi állatok voltak, a' kik tudniailik a' nép közöt számossan valának. Ezeknek pedig nem tsak egynehánya, hanem mindnyájan siralmas énekkel siratják vala, ugymond, őtet, mind az énekes férfiak, &c. De minémű siralomnak nemével kérlek?

III. Mennyi siralommal? 1. Nagyságára nézve e' siralom felől azt ítélni, hogy oly nag' volt, melyhez hasonlót a' szent Írás senki felet nem emlét, mert azt mondja, hogy egész Judah és Jerusalelem siratta; ismét, hogy minden énekes férfiak s' aszszonyi állatok siratták. 2. Formája ennek, a' siratókhoz képest, külömb külömb volt. Juda és Jerusalelem, zokogással, könyhullatással, mulo szoval, s' gyászfal siratta: Jeremiás így-is, s' bizonyos szerzett versekkel-is. Mellyek felől azt vélik némelylek, még

még a' miéink közzül-is, hogy a' Siralomnak könyvében, s' nevezet szerint a' negyedik Részben valok volnának azok, vévén a' 2. Kron. 35-dik rész. 25-dik verséből erre okot: imé meg-vadnak, ugymond, irat-sat van a' siralmak közöt: noha hihetősebb (a' mint nagyobb és job rész érti,) hogy el-vesztenek azok a' Sirmak, nintsen már emberek közöt az az írás. Az Enekes férfiak és aszszonyi állatok pedig, vagy hogy a' Jeremiástól szerzettet vóttek-fel éneklésben, melyre láttatik-is a' Vulgatus Fordito nézni: Jeremiás, ugymond, kiváltképpen kinek Sirmait minden Cantor férfiak s' aszszonyi állatok, a' Josiás halálán mind e' napig el-el-mondják; vagy pedig magok szerzetek e'féle keserves énekeket: azért adják ezt (toldalekul) többedes számban hozzá (ditta) mondásokat; ez pedig ugyan az igék közöt vagy on, az ő Sirmakban. Mely Sirmakat két állapotjokrol jegyez-meg: 1. Szokásban kelések-ről a' Sido nemzetiség közöt. Mellyel azt akarja jelenteni, hogy fel-vóttek őstán azokat a' Sirmas énekeket, s' mindenűt énekeldegelték. Mert ugyan régi szokás-is vala, a' nagy embereknek, mind az emlékezetes tselekedeteket, mind véletlen eseteket, bizonyos verses ének-bé foglalni, s' úgy hirdetni azokat, s' hagyni emlékezetb: mint am Mária a' Moses nényne; Debora; ama' seregiaszszonyi állatok a' Dávid győzedelmekor; Dávid önnön maga, a' Saul és Jonathán hadban veszésekor, tselekedtenek, mely szokást még a' mi nemzetünk-is követ. 2. Jegyzi-meg e' Sirmakat tartóságokrol, mind e' mai napig, ugymond, az az, mikor ezek iratnának.

De ez már Negyedszer a' kérdés: Miért siratták ily igé? Három okai voltak főképpen. Kettőt gondoltak Josiás felől: 1. Ki volt ő magában, s' mint lótt eseti. Ki volt? gyönyörűséges szép virágabeli, ékes természetű, nagy elméjű, istenfelő Ifju; ki egészfzen magát Istennek adta vala, kinek ritka példaju kegyességéhez képest, semmitől nem kell vala kevesbé tartani, mint e'féle szerentsétlenségtől; im mindazáltal mint jár? &c. 2. Ki volt ő nékiek? az egész népnek, nevezet szerint Jerusalelem városának, eggyetlen egy ékelsége, Királja, Páztora, irgalmas édes Attya, mely ugyan meg-is emlittetik v. 26. a' Josiás kegyelmességi ugymond, a' mint az Urnak törvényében meg vagy on írva, az az, azok a' jo téteményi, mellyeket alatta lévőivel tselekedet, nem valami vak buzgoságból, hanem az Isten Igéjébéli tanítások

Mos. 2. k.
15 v.
Bírák 5.
Sam. 1.
k. 18. 6.
&c. és 2.
k. 1. 17.
&c.
iv. Mi-
ért?

szerint. Így mondom, mindenek volt ez a Király nekik; sőt idves-
ségekre-is, eszközképpen ez tót szert, holot ő előtte a' rut bálványo-
zás buritotta volt el egészlen országokat. 3. Gonosz jelenléget-is
vehettek ők e Király el-költözéséből eszokban: mind azért hogy a'
példákból gyakrabban így láttak; s' mind kíváltképpen, mert nem
volt oly titokban Istennek a' Chulda Prophetá a' szeszony által oda fellyeb-
bé hozot választétele, hogy azt meg nem érthették volna: tudnia-
illik hogy e' szent jo Királynak el-takarítása után, a' felhőkig neveke-
det fok istentelenségért majdan el-jön a' Babyloniai Király, a' várost
meg-szálja, s' nagy hirtelen oly éhségre jutatja, hogy az *irgalmas édes*
anyák a' tulajdon saját gyermekieket-is meg-eszik, az után a' várost
meg-véven Királyjokat-is meg-fogják, kit meg-sententiázván, azon-
nal szeme láttára szerelmes édes magzatit, és Judáhnak minden Feje-
delmit fel-mészároltatja, magának-is oltán a' Királynak szemeit ki-
tolatja, s' aczél békoban s' tsintsérben vettetvén őtet, örök gyaláza-
tos fogságra viteti a' töb néppel egygút Babyloniában: és hogy az
Isten tisztelietinek ama' szentléges és szép helyét a' Templumot, a'
gyönyörűléges szép Várossal egygút meg-dulatván e' fel-gyujtatja, s'
el-égetteti; és az isteni tisztelietnek nyakát szakasztatja, &c. Mel-
lyeket mind ezeket, kíváltképpen az eszesse, de leg főképpen Jere-
miás, mint ha már szemeivel nézte volna, úgy várta. E' gondolat
járta azért meg az ő sziveket, s' ez sirattatta ily közönségesen s' kefer-
vessen (ha tsak ideig valo meg-illerődéssel-is a' nagyobb részről) őket.
Valóban méltán-is, mert oly Királyjoktul váltanak-meg, a' kihez
(mint a' Sz. Lélek monda oda fellyeb) *nem volt ő előtte hasonlo, &c.* és a'
ki az a' kori el-hanyatlot s' utolsó veszedelemre juto állapotban, mint
egy a' törésre álva, tartoztatta Istennek fel-lobbant tűzes haragját. Így
immár az egész dolgot fundamentumból értvén, meg-tanulhatjuk
innen, hogy

Tanu-
ság.

Midőn a' hasznos, jo, nagy emberek a' nép között el-hullanak, el-szede-
gettetnek; vagyon valoban olyankor minn sirni, és mit gyászolni.

Disputálják eleitől fogva, ha midőn szerelmessink meg-halnak, sza-
badé siratni őket, vagy nem? Voltak is oly népek, a' kik akkor sirat-
ták kedvesseket, mikor születettek, mikor pedig meg-holtak örültek:

1 Theff.
4. 13.

Ugy teczik az Apostol is tiltani láttatik az halottakon való siránko-
zást.

zást. Miért-is sirna ember, mert ha hiszi hogy jo helyre ment az ő
szerelmessé, azon inkább örülni kell, a' mint Dávid cselekedet^d. A' d Sam. 2.
ki felől tudhatná ember hogy el-kárhozott, vagy nagy kétség volna k. 12. v.
felőle, azt bezzeg méltó volna siratni, mint Samuel Sault^e, noha 19. 20.
ebben-is az Isten teczése mellé kell inkább állani, a' mint Samuel-is e és Sam
Isten meg-szolitotta vala a' Saul siratásáról. 1. k. 16.

Felelet. A' mi (leg előben-is) a' szent Pál mondását illeti, ugyan
ottan vagyon arra a' válasz: Ne szomorkodjatok, ugymond, a' meg-
holtakon; tudniaillik, a' szerint, mint a' kiknek reménységek nintsen, az az,
a' kik pogány módon azt vélik, hogy a' halál által az ővéiket el-vesz-
tik. A' mi a' többit illeti, nem-is annyira őket siratjuk, (azokon ki-
vül a' kik véletlenül esnek-el,) mint mi magunkat, hogy tőlők meg-
váltunk, hogy illyen s' amollyan nagy kárt vallottunk benne, &c.
Szabad azért, s' valoban tsak illendő-is, hogy Midőn a' hasznos, jo nagy
emberek a' nép között el-hullanak, a' nép keservessen meg sirassa és gyászolja.

Okai a' Tanúságnak. 1. Tsak a' természetnek bé oltása-is alkalmas-
fént meg-mutatja ezt, ámbar a' kára igyenesen ránk ne tartozzék-is:
Mert gondoljuk-el, midőn a' szep nevendekeny virágzo ifjak, a' szol-
gálatra valo jo emberek, &c. meg-halnak, mint meg-indulnak a' szá-
nakodo szivek rajta! Hát ha midőn a' természetnek indulatja a' ke-
gyelem által meg-ujul, bezzeg oltán a' kor a' keresztyén lelkek meg-
olvadnak, a' mely ugyan parantsolatik-is szent Pál által: *Sirjatok* Ró. 12.
ugymond, a' sirókkal^f. 15.

11. Az eleitől fogván valo szenteknek példái-is eléggé meg-mu-
tatják ezt. Abrahám az ő Sáráját, Jácob az ő Ráchelét, Joseph az atya-
fiakkal egyetemben az ő szerelmes vén attyókat, az Israel fiait az ő jo Mo-
seseket, Dávid még amaz ő veréte szomjuhozot Sault-is, és a' pártütés-
nek ama' fiát Absolont, Christus Urunk önnön maga-is Lázárt, a' hivek
szent Istvánt, &c. mely keservessen meg siratták! Kik között a' Jákob
fiainak siralmakat, istenfelő Pátriarcha attyoknak teste felet, oly igen
nagyinak írja Moses hogy volt, jelesen az után, midőn már azzal
Canahán földében a' Jordán vize mellé érkeztenek volna, hogy a'
Cananæusok azt halván, a' helyet a' hol a' testel meg-állapodtak vala,
Egyptus siralmának nevezték. Szamár temetésnek néminémű része, Jer. 22.
a' kit nintsen kinek siratni; a' mint Isten a' Jchojakin ellen valo fenye-
getésében jelenti. 18. 19.

III. Na-

14 HARMADIK PREDICACIO.

111. Nagyob ezeknél az, hogy eféle hasznos nagy embereknek halálok igen igen káros. Mert valamenyi haszon azoknak életekből ki-jóhet vala; minéművek a' tartás, táplálás, oltalom, gondviselés, tanítás, oktatás, &c. mind oda lesznek ilyenkor tőlünk. Dávid amaz ő Saulon való siralmas énekében, (ki noha Istentől meg-vettetet Király vala) ezzel a' gondolatallal indítja vala az Iſrael leányit annak meg-síratására: *Iſraelnek leányi, sírásátok a' Saul, ki bársony ruhában jár-tat vala titeket gyönyörűséggel, ki arany ékecségekkel ékesgeti vala a' tiri-hátsókat. Hát a' honnan ezeknél-is több s' főb jobk származnak, hiszem nagyon ott oka a' sírásnak, a' gyászának, &c.*

112. De mind leg nagyob, hogy ritkán jegyez jót, a' hasznos jo em-bereknek halálok. Mit mond Isten Esaiáfnál: *A' kegyes és irgalmas em-berek el-szedegettetnek; senki nem vévén észében hogy a' gonosz előt vétet-tetik ki az igaz.* Mikor a' madarak az ő szokot szállásokat rend ki-vül el-hadják, s' másóvá költöznek fészkekkel, &c. bizonyos számot tartottak reá, hogy annak a' helynek veszedelme következik, vagy föld-indulás, vagy más egyéb valami ártalmok miat. Tsak a' han-gyak mikor lyikakból hordozoskodnak, sokszor jele hogy víz bu-ritja-el fészkeket. Így mikor a' hasznos nagy emberek el-huldogal-nak, gyakorta veszedelmes idők következnek utánna. Nem-is tsuda ez, mert az ily emberek az emberi társaságban *a' Eörállók, strásák:* Tudde ha a' vigyázók el-esnek, mely váratlan űti-meg az ellenség a' várat. *Ofzlopok* ^b *ők; gondoljuk-el, mikor a' háznak ofzlopi dőlén-gezni kezdenek, hiszem az épület-is nem fokára utánna mégyen.* *Pásztorok* ^c *ők; Pásztor nélkül a' nyáj tsak ottan hamar el-szélhed, s' predára jut. Atyák* ^d *ők; midőn a' jo atyák el-esnek, kapóra kel-nek a' jobk, mind hogy a' fiak leányok nem mindenkor tudnak a' gond-viseléshez, mind hogy sokszor nem-is lehet, az ág-is vonfza őket.* *Istápok* ^e *ők; gondolja ha az Istáp az Öregeknek, erőtelenekeknek ho-nok alol ki-esik, meg nem tartozhatnak, hanem el-dőlnek, ószve-romolnak. Ezeket értvén azért, ki nem vallaná már meghogy Mi-ker a' hasznos nagy jo emberek a' nép közzül el-huldogalnak, nagyon valo-ban olyankor minn sirni, &c.*

113. Innen t. eléggé meg-értherik, mint leg'enek-el a' dologbá amaz inda-lat nélkül való, kő, tőke emberek, kik eféle siralmas esetekkel, hasznos nagy

HARMADIK PREDICACIO.

nagy embereknek halálokkal, egy tsepnire meg nem hatódnak, hané meg tapfolnak ilyenkor, még a' jo lakáshoz készítik hasokat, ez il-lyeneknek szomorú Torjokban. *Epicurus rut disznai, Has Istenűek!* Mi-néművek az istenfelő Josiás esetikor-is nem keveslén voltanak, mint ezt Jeremiásnak s' Sophoniásnak predikációjokból észében veheti akar ki; kik nem hogy könyvet ejtettének volna ily hasznos, ily szűkfészes jo Királynak halálán, de még örülték vesztét, káromkod-tak: kiváltképpen ama' jo szülte, kik vallásokat tsak az egy sovány szokáson, a' mellyet annyok tejjével szoptak, szíjta-k-bé, magok sze-mekkel látták, hallották, fundálják, helyheztetik vala, meg sem fi-tyóltvén mit kívánjon Isten az ő szent igéjében: a' hol (ugy mond-tanak) meg-változtatá a' szokot isteni tiszteletet, a' szép rend tartá-fokat el-hagyatá, az isteneket el-hányá, új vallást hozá bé az ország-ban (maga ő és az ő atyai valának az ujitók az el-múlt egynehány idők alatt, el-hagyván az Isten törvényét;) ám ezesbé tévé atyainál magát, s' szépen jára! Nyilva ezekért ölte-meg Isten őtet; hálá legyen ő Sz-Fellegének. Bezzeg már szabadoflan meg-térhetünk szokot vallá-funkra, szokásunkra, &c. Ezen kohbol valok ama' szabad szakálra élni kíváno fiak s' leányok-is, kiknek ha valaha, akkor toszszan ked-vek, a' mikor a' jo gondviselő, jól és isteneffen nevelő, s' őket a' go-noszra nem eresztő édes Szüléjeknek szemek hunyását értherik, &c.

2. Derék gondolkodoban ejthet e' Tanúság, tsak volta képpen fontoljuk-meg, állapotunk felől minket. Nem érkezhettünk sokra, mivel az idő rövid, tsak két s' három gondolkodással, szegény el-allyasodott, s' szintén seprejére szállot Magyarfág, öklük elmédben, régi és máj állapotod: ki valál hajdan, s' ma ki vagy? Hajdan di-tsóséges, és minden felé ki-terjedt, nagy hirű nevű nép, kitől félt s' retteget Napkelet és Napnyugat: a' kinek barátságát, segítségét, ol-talmát, a' volta' szomszéd Nemzetek közzül jobb, a' ki kaphatta: tellyes, bő, erős, hatalmas, Oroslán szívű virágzó Nemzetség, va-lamelly felé fardultál, mindenűt szerentseffen s' diadalommal jártál! ma penig már mire jutottál! mit fészegetem, s' a' nnélkül-is kelle-ténél több jajaidat mit többitem! szánja-meg az Isten! Bezzeg régen-ten nagy hires neves valál, mert Isten után, jo vitéz Hunyadi Jánosid, Mátyás Királyid (ki egy esztendőben két hatalmas Tsászárt győzőt-meg)

58 HARMADIK PREDICATIO.

meg) jeles Szilágyi és Ország Mihályid; Kenesi Pálid, Báthori Istvánid, s' több fok effele, erős hatalmas, latott hallott szerentsés Lőrálloid, Oszlopid, Istápid, &c. Pásztorid, sőt édes Atyáid voltak előtted: most már mivel el-fogytak, el-fogycz te-is majd, oda leszel, csak a' hired marad. Apellallak titeket, ötven, hatvan, hetven esztendő s öreg emberek, csak a' miket ez előt, harmincz, negyven, ötven, &c. esztendővel értetek, azokhoz képest a' miket már ma láttok! Ihol a' régi Királyoknak, Vajdáknak, Fejedelmeknek, annál inkább az Uraknak neveket-is majd el-felejtjük immár! Ama' tős gyúkeres, hires neves régi Báthori Familia, melyből Vajdák, Fejedelmek, Királyok származtanak, és a' mely majd hat száz esztendőkalat, a' Magyar Nemzetben virágzásban volt, Fi ágon, tellyességgel el-fogya: Leány ágon egyetlen egy maradt, a' mi kegyelmes Ifju Aszszonunk BATHORI SOPHIA, kit Isten sok időkig szerentsésslen éltesen, &c.

Ez halhatatlan emlékeztű BETLEN nemzetséget támasztotta vala Isten, mind ily czondorlot állapotunkban-is vigasztalásul: meg-is látogató ő szent Fellege kegyelmessen ezek alatt az ő népét; de oh mely rövid örömünkre, mert az-is a' mi sok bűneinkért hirtelen el-ényszerű, Fi ágon többire magva szakada! oh ditsiretes, oh boldog emlékeztű BETLEN FEJEDELEM, (noha nem voltál bűn nélkül, ki-is az emberek között, a' ki mondhatná, tiszta az én szívem, &c.) ki győzné a' te sok kegyelmességidet, s' hasznos tselekedetidet számlálni! E' Fényes nemből való volt ez előttünk fekvő istenfélő, méltóságos Öreg Groff, s' egyszer-s' mind Fejedelmi ember BETLEN ISTVÁN, ki-is e' nemzetséget valobá meg-ékesítette. Ki lőtt légyen, mindé állapotiban, nagy emlékeztű, és derék n' elvű embernek-is gondot adna kelletképpen elő-beszélleni. Három rövid Határ közzé szorítja Sz. Pál a' keresztyeni életet, s' az Istennek ama' fel-virradot idvezítő kegyelmét egészen mondja ki vanni tőlünk, hogy már ez után a' szerint éljünk, úgy-mint: MÉRTEKLETESSEN, IGAZAN, s' KEGYESSEN, Mértéklenséggel magunkhoz, igazán felebarátunkhoz, Kegyesen Istenünkhöz. Jertek egy két gondolattal, emlékezzünk e' Patriárcha Urnak mind e' három Jóságok szerint való istenes maga gyakorlásáról, s' előtéről. A' mi Mértéklenséget illeti, mind ételében, italában, öltözetében, beszédében, &c. s' mind penig maga gyönyörködésében, s' egyéb in-

Bonf.
Decad. 2
l. 3. Ad
ann.
1063.

Föld. 20
9.

Th. 2.
12.

HARMADIK PREDICATIO.

59

dulatiban, &c. az oly volt, hogy a' mint most e' mértékletlen világ állapotja vagy, szabadon követésre való példa lehet, magok a' Tanító rendek-is (magam experientiajából mondom) tanulhattanak magaviseletől. Igaz voltát-is egyebekhez, ki ditsirheti eléggé? legelsőben-is Fejedelmihez annak idejében, hogy még a' maga vérét-is nem tekintette abban. Egyebekhez-is mindenekhez, nagyokhoz, kicsinyekhez: Uraságában, Gubernatorságában, és rövid de törvényes Fejedelemségében; úgy annyira, hogy (noha nem volt vétek nélküli) elő mert úgy hallom állani, s' tudományt tenni Moseffel és Samuelel: Ha én valakinek ökrét el-vőttem, vagy szamarát, és ha valakin erőszakot tselekedtem, ha valakit meg-rontottam, tégyen bizonyosságot rolla, &c. s' viszsza adom néki. Az után-is penig annál-is inkább, e' jóságos dolgokban már ugyan emberkorban jutván. El kell hinni, hogy nem felettébb sok ember kiált utánna, hogy im emezemet amazomat, hatalmasul, igaz törvény kívül, el-vőtte, vonta, huzta. Szoljanak, tegyenek bizonyosságot, magok a' jobbágyok, a' szegénység a' kik között alá s' fel-járt s' költ, &c. Sőt hogy immár Kegymességéről is emlékezzünk, nem hogy ő vont volna másokon, inkább ő adot egyebeknek, a' mivel emberi törvény szerint nem tartozot-is. Nosza, Házában nevedet hű szolgai; nosza szegény Nyomorultak, szűkölködők; nosza SCHOLAK: ETSEDI, HUSZTI, FEJERVARI, &c. nosza Ecclesiák: NAGYSZOMBATI, ERSEKÚJVARI, KOLOSVARI, &c. VARADI szép TYPOGRAPHIA, s' legutolban, a' Magyar Bibliának öreg formában ki-nyomtatására hagyot szép KÓLTSEG, &c. szoljatok, ez irgalmas Atyátoknak Kegymességit Ti hirdesétek s' hadgyátok örök emlékeztében! Mely végre-is soha semmi jövedelminek tizedét, maga uszására hasznára né tartotta, akar mely nagy szükségű érkeztek-is, hanem éppenséggel mind e' fele Jótételben mentenek azok. Hát ha az isteni Szolgálatban való nagy buzgóságáról (mely a' KEGYESSEG már) az idő szollanunk engedne! Mely igen szerette az Istent! mint felte ő szent Fellegét csak leg kisebb dologban-is meg-bántani! A' magán való ejeli nappali Könyörgésekben, idveséges jó Könyveknek figyelmességgel való olvasásiban, a' lelki elmélkedésekben mely fáradhatatlan; a' közönfélésekben mind könyörgésekben, predikáció halgatásokban ha-

Mos. 4. k
16. 15.
Sam. 1.
k. 12. 30.

H

sonla-

fontatosképpen minémű ferény, minémű áhétatos és alázatos: ő lé-
ven többire mindenkor *első a' Sz. Gyülekezetekben való jövetelben,*
s' a' ki-menetelben gyakrabban *utolsó*; úgy annyira, hogy még az
ellenkező felek között is sokaknak tsudálkozásokra, némelyek-
nek pedig irigységekre is volt az ő szép isteni felelme. Oh igyefo-
gyot Magyar nemzet! oh nyomorult Erdély! menyiszter állot e' szent
jambor törésre, menyiszter viaskodot éretted Istenel, töredelmes buzgo imád-
ságiban! nem is fogamat nélkül hidjed, noha talám ingyém vizsgál-
tad. No ez ily jó, ily irgalmas, istenfélő szűkleges O'zlopunk is el-
esék már mellőlünk! tőlünk immár ez is oda vagy on! Ihol mindjárt,
mind e' jók felől továbbá való nagy reménységeket jó nagy Isten föld-
ben tészük, temetjük! Hiszem *Könyhullatásokat* kívánnak ezek, s'
még pedig bőveket tőlünk! Es hogy ha a' nagy kegyelmű Ur Isten,
megint újabb vigasztalást nem támasztot, nem hagyot volna, mostan
Székben ülő *Kegyelmes Urunkban*; és az ő *Nőga Fényes Házában* (mellyet
ő szent Fellege, az ő nagy nevéért, nyomorodot népének vigasztalá-
sára, inkább inkább plántáljon fundáljon-meg, terjeszen jobban job-
ban, fedezgesse, nagy hofszu időkre szaporogasson, és avagy csak
e'ben kitsiny boldogságunkat erőssítse meg:) készen azt kíván-
hatnok, a' mit a' keferedet Propheta ama' szomorúságos állapotban
Jer. 9. 1. régen: *Oh vajha valaki a' mi sejtünket vízekké változtatná, és szemeinket*
könyhullatásoknak kufsejévé, hogy éjelnappal siratnók el-fogyot és nem-
zetségünk Otaloinak, O'zlopinak, Istápinak, Pásztorinak, sőt sze-
relmes Attyainak el-eséfeiket, el-fogyásokat! Noha bizony ez aránt-
is valoban elegyes az örömünk, a' vigasztalásunk: mert gonosz, ál-
nok, istentelen a' mi életünk. A' temerdeki rut háládatlanság Iste-
nünknek e' nagy kegyelmessége ellen, a' nagy békételenség, az ide-
gen szivek, ellenek való fok átkok, gonosz kívánságok, intselkedé-
sek; más felől meg a' fok irgalmatlanság, kegyetlenlégek, telhetet-
lenlégek, a' maga haszna keresés, a' köz jora nem igyekezés, &c. felől,
bizonyval igen felől, hogy okot ne adtanak legyen az igaz ítéletű
Istennek, hogy ez eggyetlen egy vigasztalo reménységedtől is *hálá-*
datlan magad felejtet nép, téged meg ne foszszon! Mert ne hizelkedjél
egy tseppet is magadnak; tekints ez idejében igen fényes BETLEM
NEMZETSEGET; ez a' szép zöld Borostyán, mely ki-terjedt szép
ágas

ágas bogas, tős gyúkeres, erős hatalmas, hires neves vala! s' im 35
vagy 40 esztendőket alatt, oh siralmas dolog! el-hirvada, el-asza! Hát
ha még tovább néz! Gonosz jelenleg-is szokot ez ily nagy emberek-
nek el-esésekben lenni; gyakrā csak a' jövendő nagy gonosz elöt való
el-szedegettetés, az ily hasznos nag' embereknek halálok. Hallottál
már erről eleget: Od magad ne te légy a' példa. En né ijesztek senkit,
hanem csak serkengetek, de vajki álhatalan e' mi kis jó szerentsénk,
úgy bizzunk hozzá! Mert azon kívül is a' miket mondék, tekints-el
akar mely felé. *Észak* nem igen szeret: *Napnyugat* is csak Isten tudja
mint vagy on hozzánk: *Napkelet* pedig s' *Dél* gyűlöl; ha Isten nem vi-
gyázna, csak az egy puszta testünkkel hagyna, s' azzal is keferes rab-
ságra! Mikor még Isten a' Judah nemzetére, az el-szánt rettenetes
romlást szintén el nem érkezett volna, sok jelekkel serkengeté a'
népet: mindjárt 2-dikban Jeremiásnak egy *szájjal Északra álló forro* Jer. 1. 13
fazakat mutatá, s' azzal ábrázolá a' siető veszedelmet: *Mit lácz,* mond
Isten, Jeremia? *Forro fazakat látok,* ugymond, *melynek szája Észak felé*
vagy on, s' mond az Ur reá: *Észak felől jó a' veszedelem a' földnek minden*
lakosira. Jó nagy Isten, *Napkeletre* áll nekünk e' forro fazek! *Könyörül-*
jón a' könyörületes Isten rajtunk! Mikor az *Israel s' Judah* nemzeté-
nek, az *Assyriai s' Babyloniai* fogság elöt való állapotjokat szemlélem
és gondolom, abban mint valami aczél tűkörben élőben láttatom én
magamnak, nemzetünknek félelmes állapotját nézni. Uram ked-
vez a' te népednek! A' kinek Isten elmét s' eszet adot, e' féleket bő-
vön vehet eszében. *Vadnak hát nyilván bővön, a' mik minket ez Urban ki-*
mult istenfélő URNAK temetése selett keferveessen meg zokogtathatnak.

Bő könyhullatásokat kívánnak ezek tőlünk. De *Minéműeket?*
Nyilva nem elégessék erre az egy puszta természetzeriek, mellyek
magokban sem joknak, sem gonosoknak nem mondathatnak;
hanem töb-is kell még ezekhez; *OKOSSAK* tudni-illik, ha talál-
tathatnának: *Okos tiszteletünket* kívánja nekünk Isten, jól tudjátok.
Oh vajha illyenekkel is egyelíthetnők siralminkat! ha mindenestül
nem is, de bizonyval nagy részént vagy el-fordítanak, vagy pedig
meg-könnyítenők a' jövendő nagy veszélyeket. De kérlek, *mitso-*
dások az olyan könyhullatások? A' mellyeket nem csak a' természetbéli
meg-illetődés, hanem kiváltképpen a' magunkban szállás, bűneink-
nek

nek fel-kerefése (leg főképpen a' mellyekkel az Istent fel-ingerlet-
tük, hogy az Ofzlopokat, Istápokat, Dajkákat, &c. ki-szedegesse,
közzülünk) meg-ésmérése ejtelné velünk. Kérdheted ismét, val-
lyon mellyek lehetnek azok? Tsak a' főveket számlálom.

1. Mikor Órállainknak felettéb sokat tulajdonitunk, az az, az
Isten székiben ültetjük őket. Ez veszté amaz egyébként-is veszni
Tselek. 12. 23. indult Herodes Királyt. Ez penig a' fenyegetődzésnek idején esik
leg gyakrabban meg: midőn azokra a' nép semmit avagy igen keveset
indul, ahoz bizván hogy derék jó gondviselőjök vagyón. Ezért fe-
nyegeté Istent a' juda nemzetét, (a' mellyet hamar végben-is vin) Esai-
Esa. 3. 1. álnál: Szűnjetek meg ugymond, az emberben való bizakodástól, kinek lel-
2. 3. 4. ke az orrában vagyón, &c. Mert imé az Ur a' Seregeknek Ura, el-vészi Je-
5. 7. rusalem-ből és Judá-ból a' támaszt és a' táplálót, &c. oly tiszteket mond-
ja hogy ad nekik, a' kikhez nem fognak bizhatni. Oh nem szenved
Esa. 4. 2. Istent társot a' dicsőségben: En vagyok a' Jehova, az én dicsőségemet
8. másnak nem adom.

2. Mikor nekik érdemlet betsülleteket meg nem adjuk, őket az
2. Tim. 2. Apostol intése ellen, könyörgésinkben Istent kegyelmes őrizetiben
12. nem ajánlyuk, hanem inkább gyűlöljük, gonoszt kívánunk nekik,
szoljuk, rágalmazzuk, szidjuk, átkozzuk; holot tiltva vagyón, a'
Mos. 2. k tiszteket ne átkozzad, és a' te népedben lévő Fejedelemnek gonoszt nem mondj;
22. 29. sőt vezedelmekre practicalunk-is fokszor. Ugy gondolkozzunk fe-
Sol. 8. 2. 6 löle, hogy Istent, kinek Helytartói, Vicei ők e' földön, ő felfégre há-
romlik ez a' gyalázat és utálság; azt mondja vala Istent régenten a'
Sam. 1. Samuelnek: Nem téged utált vetet meg e' nép, hanem engemet, ne urál-
k. 8. 7. kodjam rajtok. Ada ugyan Királyt nekik, de törül, Samuelt el-vevén
közülők: kit az után nem sokára a' tiz kőmőkkel-is fel-vájnak va-
Sam. 1. k la mind egyébkor, mind kiválképpen amaz utolszori keserves-izo-
32. 7. rulásokban, melyben kívánt Királyok véletlen el-is veszté?

3. Az egyéb minden féle bűnöknek meg-érése minden rendek-
Ef. 5. 20 ben; úgy hogy már fellyeb nem mehe ni. Mely 1. a'kor vagyón, mi-
kor annyira ment a' dolog, hogy immár az orzáknak meg-keményítése
bizonyit mindenek ellen; mikor a' rusnya sűrű bűnöket már ingyen sem fede-
zik, hanem szemtelenül még kérkednek azokkal, mint a' Sodomaiak. Es
e'képpen (mely már a' 2-dik,) tellyességgel meg-vakulván, úgy meg-
kemé-

keményedtenek, oly kővekké lőtenek (a' mint ama' keserűségekkel
epesztetet Propheta panaszkodik) hogy akar mint verje-is Istent Jer. 5. 3.
őket, de nem fáj, nem érzik, &c. Mely állapotban, mivel tsak a' bizo-
nyos veszedelem vagyón hátra; az Istent a' jó Órállokat, az ő haragját
engesztelő, könyörgésekben fáradhatatlan igaz hiveket, a' töréről el-
szedi; és mint egy Pellában, a' veszni tért Jerusalemből ki-iktatdogal-
ja. Így az első világi szent embereket, minek-előtte a' vizózon el-
jönne: Így Jákobot, Josephet, &c. a' támadando kegyetlen Pharaoh-
nak dühösége előtt: Így Jósást, kinek idejeig már Sidoságban mindé
rendeknek szörnyű istentelenségek szintén a' felhőkig ér vala! ugy-
anyira, hogy noha ő lelki serénységgel semmit el né mulata, valamivel
a' meg-haragut Istennek, rettenetessen lobogo busulását oltani tudja
vala; de mindazáltal meg nem szűnik az Ur az ő haragjának rettenetes
busulásától, &c. Mivel azért e'fele meg-ért rettenetes bűnök el-ér-
keztettek az időt, melyben már Istent ki-támadjon, &c. elsőben-is
a' hasznos jó embereket, az ővéit ragadozza ki: a'képpen tseleked-
vén mint az eszes gazda a' gyuladásokban, ki leg először-is az ő drá-
gáb kintsét kapdossa ki a' tűzből; s' ottan mindjárt a' veszedelem bu-
rútsa-bé a' pártúto istentelenekeket.

Ezekre s' több e'félekre kellene ám gondolkodásinkat vetnünk,
(mert nekünk, noha nem akarjuk érteni, mind így vagyón dol-
gunk: ezeket kellene meg-ésmernünk magunkban; ezekért kellene
nem annyira a' romlástul féltünkben, mint hogy ily jó, ily irgalmas
édes Istentünk ellen vékezünk ily igen) ezekért kellene mondom,
sűrű könyveket orzáinkon le-folytatnunk. Ezek lennének az Okos
Könyhullatásink. Oh mint meg-is illetődnék a' könyörülő Istennek
Lelke ezekkel! Mikor ama' Mária és a' Sidok, a' Lázárnak halálán Jan. 1. 11.
(kinek egyébként jól vala dolga) oly keservessen sirnának Jesus U- 33.
runk előtt, úgy meg-jár a' keserűség az ő szentséges béleit, úgy meg-
esék az ő szent szíve rajtok, hogy meg nem tartoztathatta magát, ha-
nem maga is el-fakadt sirva, s' ám fel-is támasztá azt, a' kit az ő lelkek
kíván vala, noha már meg-is szagossodot vala. Az Izrael fiaira mint
fel-gerjedt vala az Istennek tüzes haragja, amaz idő nap előtt valo
tőle el-pártolásért! hogy nem kíván vala már e' rut nyakas néppel
többé egyűt járnai: Nem megyek-fel közöttetek, mert kemény nyaku nép Mos. 2. k
H 3 vagy 33. 3. 7.

